

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- β.** Λαϊκό Κόμμα (1910)
- γ.** Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας ευνόησε την ανάπτυξη και τη διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.
- β.** Η μετανάστευση στις ΗΠΑ στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αι. εκτόνωσε τις κοινωνικές εντάσεις που δημιουργήσε στην Ελλάδα η σταφιδική κρίση.
- γ.** Το εγχείρημα της διχοτόμησης του χαρτονομίσματος τον Μάρτιο του 1922 απέφερε στην ελληνική οικονομία 1,2 δισεκατομμύρια δραχμές.
- δ.** Η ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης υπό την πίεση του προσφυγικού προβλήματος οδήγησε την αγροτική οικονομία της Ελλάδας σε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας.
- ε.** Η αμερικανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ το 1925 ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην Αθήνα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιοι λόγοι συντέλεσαν στην παρακμή του ρωσικού κόμματος κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας (1844-1864);

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Πώς υλοποιήθηκε η παλιννόστηση των προσφύγων στη Μικρά Ασία (1918-1920) και ποιες συνθήκες αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες κατά την άφιξή τους εκεί;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε στη διαδικασία με την οποία ο Αλέξανδρος Ζαΐμης ανέλαβε το αξίωμα του Ύπατου Αρμοστή της Κρήτης (μονάδες 10) και στο έργο που επιτέλεσε στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής (μονάδες 15).

Μονάδες 25

Κείμενο

Ὁ βασιλιὰς Γεώργιος, σὲ ἀπάντηση τῆς εὐρωπαϊκῆς διακοινώσεως, ἔσπευσε αὐθημερὸν νὰ ὑποδείξει, ὡς ἀντικατάσταση τοῦ πρίγκιπα Γεωργίου, τὸν Ἀλέξανδρο Ζαΐμη, πολιτικὸ ἡγέτη ἔμπειρο καὶ μετριοπαθῆ. Ἡ ἀποχώρηση τοῦ πρώτου καὶ ἡ μεταβίβαση τοῦ ὑπατου ἀξιώματος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας στὸ νέο ἀρμοστή πραγματοποιήθηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1906. Ἡ σθεναρὴ στάση τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ προσαρμογὴ τοῦ πρίγκιπα Γεωργίου στὶς ὁδηγίες της κατέστησαν δυνατὴ τὴν ἔγκαιρη ἀπομόνωση τῶν ἀδιάλλακτων φιλοπριγκιπικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπιδίωξαν νὰ ματαιώσουν τὴν ἀναχώρησίν του.[...]

Ἡ προκήρυξη τοῦ νέου ὑπατου ἀρμοστή πρὸς τὸν κρητικὸ λαό, εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξή του στὴ Μεγαλόνησο, προήγγελλε τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος. [...] Ἡ παροχὴ ἀμνηστίας πρὸς τοὺς ὑπεύθυνους τῶν αἱματηρῶν γεγονότων, ποὺ συνόδευσαν τὴν ἀποχώρησιν τοῦ

πρίγκιπα Γεωργίου, υπογράμμιζε την επιθυμία του νέου κυβερνήτη να συμβάλει στην αποκατάσταση της εσωτερικής ομόνοιας. Η ολοκλήρωση εξάλλου των εργασιών της νέας Συντακτικής Έθνοσυνελεύσεως σε διάστημα τεσσάρων μόνο μηνών επιβεβαίωσε την όριστική κατίσχυση της νομιμότητας και την εμπέδωση των φιλελεύθερων κοινοβουλευτικών αρχών. Σειρά νέων νομοθετημάτων συνέτεινε στη βελτίωση της λειτουργίας των διοικητικών μηχανισμών αλλά και στην πληρέστερη θεσμοποίηση της αὐτονομίας. Η οργάνωση ιδιαίτερα της κρητικής πολιτοφυλακής, κάτω από την εποπτεία Ελλήνων αξιωματικών, παρείχε τις προϋποθέσεις για τὴ σύντομη ἀντικατάσταση τῶν διεθνῶν ἀγνημάτων...

Ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Τόμος ΙΔ΄: Νεώτερος Ἑλληνισμός ἀπὸ τὸ 1881 ὡς τὸ 1913, Ἀθήνα: «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν» Α.Ε., 1977, σσ. 213-214.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε στη διπλωματική δραστηριότητα που ανέπτυξε το 1919 ο μητροπολίτης Χρυσάνθος, όσον αφορά το Ποντιακό Ζήτημα, στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης στο Παρίσι (μονάδες 15) και στις διαπραγματεύσεις του με τους Αρμένιους μέχρι την υπογραφή της συνθήκης φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και τον Κεμάλ τον Μάρτιο του 1921 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

Κείμενο Α

Τὴν οὐσιαστικὴ εὐθύνη γιὰ τὴν προβολὴ τῶν ποντιακῶν θέσεων στὴ Συνδιάσκεψη τῆς Εἰρήνης ἀνέλαβε ὁ μητροπολίτης Χρυσάνθος. Ἀπὸ τὸ 1919 ὡς τὸ 1922 ὁ θρησκευτικὸς αὐτὸς ἡγέτης ὑπῆρξε ὁ δυναμικὸς ἐκφραστὴς τοῦ κινήματος γιὰ τὴν ἵδρυση ποντιακοῦ κράτους. Σὲ τελευταία ἀνάλυση ὁ Χρυσάνθος, καθὼς καὶ ὅλες οἱ ποντιακὲς ὀργανώσεις, ἐπιθυμοῦσε τὴν ἔνωση τοῦ Πόντου μέ τὸ ἐλεύθερο ἑλληνικὸ κράτος. [...]

Έτσι, μαζί με τον Τοποτηρητή του Πατριαρχικοῦ Θρόνου, Μητροπολίτη Προύσης Δωρόθεο, καί τον Πατριαρχικό σύμβουλο γιατρό Ἀλέξανδρο Παππᾶ, ὁ Χρῦσανθος πήγε στό Παρίσι γιά νά ἀντιπροσωπεύσει ἐκεῖ στήν Διάσκεψη τά δίκαια τοῦ ἀλύτρωτου ποντιακοῦ ἐλληνισμοῦ. Χωρίς χρονοτριβή ὁ Χρῦσανθος, μέ τήν βοήθεια τοῦ Παππᾶ, προετοίμασε ἕνα ἐκτενές ὑπόμνημα [...] (με το οποίο) ζητοῦσε τήν ἀπαλλαγή τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου ἀπὸ τό τουρκικό καί τήν ἴδρυση ἐνός «Αὐτονόμου Ἑλληνικοῦ Κράτους». [...] Ὁ Γάλλος διπλωμάτης (Ζύλ Καμπόν) ὑπέδειξε στόν Μητροπολίτη νά προετοιμάσει τό ἔδαφος παρουσιάζοντας τίς ἀξιώσεις του στούς Βρετανούς καί Ἀμερικανούς ἀντιπροσώπους. Τήν ὑπόδειξη αὐτή ὁ Χρῦσανθος ἀκολούθησε χωρίς καθυστέρηση. Ὑπὸ τό πνεῦμα ἐκείνου τοῦ ὑπομνήματος μίλησε ὁ Μητροπολίτης στό Γάλλο πρωθυπουργό Πουανκαρέ καθώς καί στά μέλη τῆς ἀγγλικῆς ἀποστολῆς. Στόν Κλεμανσώ εἰδικά ἔδωσε καί πρόσθετο σημείωμα περὶ τοῦ ποντιακοῦ ζητήματος...

Α. Ἀλεξανδρῆς Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου, 1918-1922: Ἑλληνική ἐξωτερική πολιτική καί τουρκική ἀντίδραση, στό: *Μελετήματα γύρω ἀπὸ τόν Βενιζέλο καί τήν ἐποχή του*, μέ τήν ἐποπτεία Θ. Βερέμη καί Ο. Δημητρακόπουλου (Δοκίμιο-Ἱστορία, 1), Ἀθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 436-437.

Κείμενο Β

Ὁ Χρῦσανθος ἀκολουθώντας τίς ὁδηγίες τοῦ Βενιζέλου, συνομίλησε ἀνεπίσημα μέ τούς Ἀρμενίους ἀντιπροσώπους στή Διάσκεψη τῆς Εἰρήνης τόν Μάϊο τοῦ 1919 στό Παρίσι. Έτσι, παρόλο πού παρέμεινε ἕνας ἀφοσιωμένος θιασώτης τοῦ ποντιακοῦ κινήματος ἀνεξαρτησίας, μετὰ τίς συναντήσεις του μέ τόν Βενιζέλο δέχθηκε νά διερευνήσει τίς πιθανότητες ἄρμενο-ποντιακῆς συνεργασίας. Μιά τέτοια πρόταση ἔγινε περισσότερο ἐλκυστική μετὰ τήν ἀποτυχία τοῦ Μητροπολίτη νά ἐξασφαλίσει συγκεκριμένη βοήθεια γιά τήν ἴδρυση χωριστοῦ κράτους Πόντου κατά τή διάρκεια τῶν διπλωματικῶν του ἐνεργειῶν στήν Εὐρώπη τό καλοκαίρι τοῦ

1919. [...] Συνεχίζοντας τή διπλωματική του προσπάθεια, ὁ Χρῦσανθος ἔφθασε στήν ἄρμενική πρωτεύουσα Ἐριβάν. Ἐκεῖ ἔλαβε μέρος σέ παρατεταμένες συνδιασκέψεις μέ τήν ἄρμενική κυβέρνηση ἀπό τίς 10 ὥς τίς 16 Ἰανουαρίου 1920. [...] Τελικά, αὐτές οἱ παρατεταμένες διαπραγματεύσεις τερματίσθηκαν ὅταν οἱ Ἕλληνες Πόντιοι καί ἡ ἄρμενική κυβέρνηση τοῦ Ἐριβάν συμφώνησαν νά δημιουργηθεῖ μιᾶ «ποντιο-ἄρμενική συνομοσπονδία», ἔμεινε ὅμως νά καθορισθεῖ ἐπακριβῶς ὁ βαθμός ὁμοσπονδοποίησής της. Ἡ συμφωνία ὑπογράφηκε ἀπό τόν Ἀρμένιο Πρωθυπουργό Α. Χατισιάν καί τόν Μητροπολίτη Χρῦσανθο...

Α. Ἀλεξανδρῆς Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου, 1918-1922: Ἑλληνική ἐξωτερική πολιτική καί τουρκική ἀντίδραση, στό: *Μελετήματα γύρω ἀπό τόν Βενιζέλο καί τήν ἐποχή του*, μέ τήν ἐποπτεία Θ. Βερέμη καί Ο. Δημητρακόπουλου (Δοκίμιο-Ἱστορία, 1), Ἀθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 446-448.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο νά γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται νά γράψετε** καμιᾶ ἄλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας νά παραδώσετε μαζί με το τετράδιο καί τα φωτοαντίγραφα.
3. Να ἀπαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε ὅλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τίς ἀπαντήσεις σας **μόνο με μπλε ἢ μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας καί μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε ἀπάντηση ἐπιστημονικά τεκμηριωμένη εἶναι ἀποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεῖς (3) ὥρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατῆς ἀποχώρησης: 09.30 π.μ.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Διχοτόμηση της δραχμής (Μάρτιος 1922)
- β. Εκλεκτικοί
- γ. Ηνωμένη Αντιπολίτευσις (Κρήτη)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Το 1907 ψηφίστηκαν νόμοι οι οποίοι απαγόρευαν στην εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση να απαλλοτριώνει μεγάλες ιδιοκτησίες.
- β. Στην περίοδο μεταξύ των συνταγμάτων του 1844 και του 1864 ουσιαστικά δεν ικανοποιήθηκε κανένα από τα αιτήματα του ρωσικού κόμματος, τα οποία είχαν σχέση με την Ορθόδοξη Εκκλησία.
- γ. Τον Νοέμβριο του 1919 υπογράφηκε η συνθήκη του Νεϊγύ, που προέβλεπε την παραχώρηση της ανατολικής Θράκης από τη Βουλγαρία στην Ελλάδα.
- δ. Η ΕΑΠ (Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων) λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930.
- ε. Την άνοιξη του 1932 η κυβέρνηση της Ελλάδας δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια προβλήματα αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες κατά το πρώτο διάστημα της παραμονής τους στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες ενέργειες έγιναν για την οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας μετά την αναχώρηση των ξένων Ναυάρχων (10 Δεκεμβρίου 1898) και μέχρι την ορκωμοσία της πρώτης κυβέρνησης της Κρήτης;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα δύο αποσπάσματα της ομιλίας του Ελευθερίου Βενιζέλου στην πλατεία Συντάγματος (5 Σεπτεμβρίου 1910), να αναφερθείτε στις βασικές θέσεις του πολιτικού του προγράμματος.

Μονάδες 25

Κείμενο Α

«Συμπολίσται,
Γνωρίζετε ποία υπήρξαν τα αίτια, τα οποία προεκάλεσαν την εξέγερσιν του Αυγούστου παρελθόντος έτους, επομένως δεν έχω ανάγκην να υπομνήσω αυτά εις υμάς δια μακρών... Αστική δικαιοσύνη εφαρμόζουσα προς ρύθμισιν των σχέσεων του συγχρόνου βίου νομοθεσίαν χρονολογουμένην από 15 και 20 αιώνων... Εμπορική νομοθεσία χρονολογουμένη από ενός αιώνος... Ποινική διαδικασία ήτις... κινείται βραδύτατα... Δημοσία εκπαίδευσις, ήτις... εκτρέφει δι' ανεπαρκούς άλλως τε μορφώσεως τροφίμους του προϋπολογισμού ανικάνους διά κάθε άλλο πλουτοπαραγωγόν επάγγελμα. Εκκλησία... περιοριζομένη εις ξηρούς τύπους... Έλλειψις αγροτικής ασφαλείας... Αδιαφορία εντελής προς τας εργατικές και αγροτικές τάξεις... Ανικανότης προς παρασκευήν αναλόγου προς τους πόρους της χώρας αλλά φερεγγύου και ετοιμοπολέμου πάντοτε στρατιωτικής δυνάμεως...».

Γιάννης Κορδάτος, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας*, τ. Ε΄, σσ. 210 κ. ε., στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 90.

Κείμενο Β

[...] Δέν ἔρχομαι ἐνταῦθα ὡς ἀρχηγός νέου καί ἐσχηματισμένου κόμματος. Ἔρχομαι ἀπλῶς σημαιοφόρος νέων πολιτικῶν ἰδεῶν καί ὑπό τήν σημαίαν ταύτην καλῶ πάντας ἐκείνους, οἵτινες συμμερίζονται τάς ἰδέας ταύτας, ἐμπνέονται ἀπό τόν ἱερόν πόθον ν' ἀφιερῶσωσι πάσας τάς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, νά συντελέσωσιν εἰς τήν ἐπιτυχίαν τῶν ἰδεῶν τούτων. [...] Δεν παραγνωρίζω, συμπολῖται, τάς δυσχερείας κατὰ τῶν ὁποίων ἔχει νά παλαίσῃ ὁ ἀνορθωτικός ἀγών διά νά στεφθῇ ὑπό πλήρους ἐπιτυχίας. Ἀλλά πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι παρὰ τήν φθοράν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἥν ἀπειργάσθη τόσον μακρά κακοδιοίκησις, οἱ ὑλικοί καί ἠθικοί πόροι τοῦ Ἑθνους εἶναι ἀκόμη τοσοῦτοι, ὥστε εἰς χεῖρας ἐμπνευσμένων ἐργατῶν τῆς ἀνορθώσεως νά ἀρκέσωσιν εἰς ἀναδημιουργίαν Ἑλλάδος ἀνταποκρινομένης πρός τάς ἀξιώσεις τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἱκανῆς νά ἐπισπάσῃ τήν ἐκτίμησιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καί νά καταλάβῃ ἐντιμοτάτην θέσιν ἐν τῇ Οἰκογενείᾳ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, δυναμένης δέ τέλος, ὅταν γίνῃ καί ἠθικῶς καί ὑλικῶς ἰσχυρά, νά συντελέσῃ πρός ἐξασφάλισιν τῆς Ἀνατολικῆς Εἰρήνης ὑπό ὅρους ἀσφαλίζοντας εἰς πάντας τούς κατοικοῦντας τήν Ἀνατολήν λαούς τήν πρόοδον καί τήν εὐημερίαν. (Ζητωκραυγαί καί παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, *Μελέτες καί Κείμενα γιά τήν περίοδο 1909 - 1940*, Ἀθήνα - Κομοτηνή: «Ἐκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα», χ.χ., σσ. 81-83.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε στη συμβολή του διαμετακομιστικού εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη του Ποντιακού Ελληνισμού κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ου αιώνα.

Μονάδες 25

Κείμενο Α

Στήν Τραπεζούντα τό 1869 ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν εἶχε φθάσει στά 62.787.464 φράγκα, μέ χῶρες προελεύσεως κατὰ

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

σειρά: Ἀγγλία, Περσία, Γαλλία, Ρωσία, Ἑλβετία καὶ προτελευταία τὴν Ἑλλάδα μὲ 131.150 φράγκα, καὶ τῶν ἐξαγωγῶν στὰ 37.901.438 φράγκα, μὲ προορισμὸ κατὰ σειρά: Περσία, Κωνσταντινούπολη, Ρωσία, Γαλλία, Καύκασο κ.ἄ. Τὸν ἴδιο χρόνον εἶχαν ἔρθει στὸ λιμάνι τῆς Τραπεζοῦντας 297 ἀτμόπλοια καὶ 704 ἱστιοφόρα. Μὲ τὶς χερσαῖες συγκοινωνίες καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ δρόμον Τραπεζοῦντας - Ἐρζερούμ - Ταυρίδας πολλὰ καραβάνια μετέφεραν ἐμπορεύματα πρὸς καὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πρὸς τὴν Περσία καὶ ἄλλες χῶρες.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. ΙΓ΄: Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τὸ 1833 ὡς τὸ 1881, Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, 1977, σ.435.

Κείμενο Β

Στόν Πόντον ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότητα περιοριζόταν στὴν παραλιακὴ ζώνη καὶ σ' αὐτὴ πάλι ἤκμαζε τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο. Τὸ σπουδαιότερο κέντρο ἦταν ἡ Τραπεζοῦντα, ποὺ βρισκόταν στὸ τέρμα τοῦ χερσαίου δρόμου καὶ στὸ ἐπίκεντρο τῆς ἐπικοινωνίας τῆς Περσίας καὶ τῆς Κασπίας μὲ ὅλη τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ μὲ τὴ Δύση. Τὸ ἐμπόριον τῆς Τραπεζοῦντας ἀναπτύχθηκε ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ 1883, ὅταν ἡ Ρωσία ἀπέκλεισε τὴν ὁδὸν μὲσω Καυκάσου στὸ περσικὸ ἐμπόριον, μέχρι τὸ 1906, ὅποτε ἀποκαταστάθηκε πάλι ἡ ἐπικοινωνία μὲσω Ρωσίας. Στὸ διαμετακομιστικὸ ἐμπόριον τῆς Τραπεζοῦντας ἡ ἐλληνικὴ ναυτιλία ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλον - ἐρχόταν τρίτη στὶς εἰσαγωγὰς καὶ ἐξαγωγὰς στὸ λιμάνι τῆς πόλεως. Ὑπῆρχε ὑποκατάστημα τῆς Τράπεζας Ἀθηνῶν, ἐνῶ οἱ ντόπιοι μεγάλοι τραπεζικοὶ καὶ ἐμπορικοὶ οἴκοι τῶν Γ. Καπαγιαννίδου, ἀδελφῶν Φωστηροπούλου καὶ τῶν Θεοφύλακτου καὶ Λεοντίδου ἤλεγχαν τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Δεύτερη σὲ σημασία ἐρχόταν ἡ Ἀμισὸς (Samsun) ποὺ ἤκμαζε ὡς κέντρο ἐξαγωγῆς καπνοῦ καὶ διέθετε καὶ αὐτὴ ὑποκατάστημα τῆς Τράπεζας Ἀθηνῶν. Ἡ Κερασοῦντα καὶ τὰ Κοτύωρα ἤκμαζαν ἐπίσης· καὶ ἐκεῖ τὸ ἐμπόριον ἦταν στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. ΙΔ΄: Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τὸ 1881 ὡς τὸ 1913, Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, 1977, σ.372.

Κείμενο Γ

[...] Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη, τῶν ἐλλήνων ἐμπόρων τοῦ Πόντου ἀπό τὰ μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα ὀφείλεται κατὰ ἓνα μέρος στήν εὐνοϊκή μεταχείριση πού ἀπολάμβαναν ἀπὸ τήν τσαρική Ρωσία καί σέ μικρότερο βαθμό ἀπὸ ἄλλες μεγάλες Δυνάμεις. Οἱ πολύγλωσσοι Ἕλληνες ἔμποροι ὑπῆρξαν πολύτιμοι συνέταιροι, ἐπειδὴ γνώριζαν καλὰ τίς τοπικές ἐμπορικές συνθῆκες καί εἶχαν ἐκτεταμένες ἐπαφές μέ ἑλληνικές παροικίες στήν Εὐρώπη καί σ' ὁλόκληρη τήν ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Ἀλλά οἱ Ἕλληνες χριστιανοί ἦταν ἐξίσου πολύτιμοι γιὰ τὴν προώθηση εὐρωπαϊκῶν καί ἰδιαίτερα ρωσικῶν πολιτικῶν φιλοδοξιῶν σέ βάρος ὀθωμανικῶν ἐδαφῶν. Πολλοί ἀπ' αὐτοὺς διέθεταν συχνά διπλωματικά διαβατήρια ἢ ἀπήλυναν προστασία εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ὀφελήματα ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν διομολογήσεων. Μ' αὐτές τίς συνθῆκες ὁ ἀριθμὸς τῶν μουσουλμάνων ἐμπόρων στὴ Μαύρη Θάλασσα μειώθηκε σημαντικά σέ ἀριθμὸ καὶ δύναμη γύρω στὰ τέλη τοῦ περασμένου καί στίς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα.

Αλ. Ἀλεξανδρῆς, Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου, 1918-1922: Ἑλληνική ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ τουρκικὴ ἀντίδραση, στό: *Μελετήματα γύρω ἀπὸ τὸν Βενιζέλο καὶ τὴν ἐποχὴ του*, μέ τὴν ἐποπτεία Θάνου Βερέμη καὶ Οδυσσέα Δημητρακόπουλου, Ἀθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 427-428.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στὸ τετράδιο νὰ γράψετε μόνο τὰ προκαταρκτικά (ημερομηνία, ἐξεταζόμενο μάθημα). **Να μὴν αντιγράψετε** τὰ θέματα στὸ τετράδιο.
2. Νὰ γράψετε τὸ ονοματεπώνυμό σας στὸ πάνω μέρος τῶν φωτοαντιγράφων ἀμέσως μόλις σας παραδοθοῦν. **Δεν ἐπιτρέπεται νὰ γράψετε** καμιὰ ἄλλη σημείωση. Κατὰ τὴν ἀποχώρησή σας νὰ παραδώσετε μαζί με τὸ τετράδιο καὶ τὰ φωτοαντίγραφα.
3. Νὰ ἀπαντήσετε **στο τετράδιό σας** σὲ ὅλα τὰ θέματα.
4. Νὰ γράψετε τίς ἀπαντήσεις σας **μόνο με μπλε ἢ μαύρο στυλό διαρκείας**.
5. Κάθε ἀπάντηση ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένη εἶναι ἀποδεκτὴ.
6. Διάρκεια ἐξέτασης: τρεῖς (3) ὥρες μετὰ τὴ διανομὴ τῶν φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατῆς ἀποχώρησης: 18:30.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Ορεινοί
- β.** Οργανικός Νόμος (1900)
- γ.** ΕΑΠ

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της **Στήλης Β**, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. Από τη **Στήλη Β** περισσεύουν δύο χρονολογίες.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών	α. 1682
2. Ίδρυση Σ.Ε.Κ.Ε.	β. 1862
3. Ίδρυση Φροντιστηρίου Τραπεζούντος	γ. 1915
4. Διπλή παραίτηση Βενιζέλου	δ. 1917
5. Συμφωνία Αθηνών	ε. 1918
	στ. 1924
	ζ. 1926

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στο Κρητικό Ζήτημα από τις εκλογές του Μαρτίου του 1910 μέχρι και τη συγκρότηση Επαναστατικής Συνέλευσης στην Κρήτη (3 Ιανουαρίου 1912).

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να παρουσιάσετε τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 1929-32 στο εξωτερικό εμπόριο και στην πολιτική ζωή της Ελλάδας, σε συνδυασμό με τις γενικότερες διεθνείς εξελίξεις.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε στη λειτουργία του ελληνικού πολιτικού συστήματος από το 1844 μέχρι το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου (1856), προσδιορίζοντας:

- α) τις εκλογικές πρακτικές και τα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης του Κωλέττη (μονάδες 10),
- β) την πολιτική τακτική του Όθωνα απέναντι στα κόμματα (μονάδες 7) και
- γ) τις επιπτώσεις του Κριμαϊκού Πολέμου στην ελληνική πολιτική ζωή (μονάδες 8).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Εκλογικές παρατυπίες]

«Προέκειτο να κυρωθώσι φιλικαί εκλογαί; Ευθύς και αι δεινόταται παραβιάσεις παρεσιωπώντο ή εχαρακτηρίζοντο επουσιώδεις παρατυπίαί: και η μεν βία, η στάσις¹ αυτή, απεκαλούντο δικαία άμυνα, η δε αδικία, ακολασία, το ψεύδος, δικαιοσύνη, μετριότης, αλήθεια. Και αυτά αι λέξεις ήλλαξαν σημασίαν: η μεν παραβίασις των καλπών ωνομάσθη συστολή² των σανίδων, αι δε σαπουνοκασέλαι και τα σακκούλια κάλπαι, η λύμανσις³ των σφραγίδων τυχαία σύντριψις, οι συμβολαιογράφοι επί της ψηφοφορίας επιτροπαί και οι απόβλητοι του λαού εκλεκτοί αυτού...».

Νικόλαος Δραγούμης, *Ιστορικά Αναμνήσεις*, τ. 2, Αθήνα 1973, σ. 93, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 74.

¹ στάσις : ανταρσία

² συστολή : σπάσιμο

³ λύμανσις : φθορά, καταστροφή

Κείμενο Β: [Το Στέμμα και τα κόμματα]

[...]Αναμφίβολα το Στέμμα αναχαίτισε επίσης τη δυνατότητα των κομμάτων να επιτείνουν τη λανθάνουσα εμφύλια διαμάχη που σιγόβραζε πάντα κάτω από την επιφάνεια. Εμποδίζοντας καθένα από τα κόμματα να μονοπωλήσει την εξουσία, μετρίασε κάποιες από τις πικρές εχθρότητες της περιόδου της Επανάστασης. Αποστέρησε εν μέρει τα κόμματα από τη στρατιωτική τους δύναμη με τη διάλυση των ατάκτων και τη δημιουργία στρατιωτικού μηχανισμού βασισμένου στην απόλυτη νομιμοφροσύνη προς το Στέμμα.[...]. Μια και κανένα κόμμα δεν μονοπωλούσε τη διοίκηση, το καθένα ήταν κατά μία έννοια ομάδα αντιπολίτευσης (ακόμη και όταν ήταν πρόσκαιρα το ευνοούμενο κόμμα), και ως ομάδες αντιπολίτευσης, που αντιμάχονταν την κεντρική διοίκηση, τα κόμματα αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν συγκεντρωτικές μεθόδους στη δράση τους και συνακόλουθα να αυξήσουν την εσωτερική τους συνοχή.

J. A. Petropoulos, *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-43)*, στο: Γ. Β. Δερτιλής - Κ. Κωστής (επιμ.), *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18^{ος} -20^{ος} αι.)*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδοτικός Οίκος Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991, σ. 210.

Κείμενο Γ: [Αγγλογαλλική διακοίνωση προς την Ελλάδα]

[...] Σύμπασα η διαγωγή της Ελληνικής Κυβερνήσεως κατά τους τελευταίους αυτούς χρόνους δεν μας επιτρέπει πλέον να θεωρώμεν αυτήν ως ουδετέραν ως προς την Τουρκίαν, μήτε ως φίλην της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας.

[...] Η Ελληνική Κυβέρνησις οφείλει ν' αναμένη τας συνεπείας των ιδίων αυτής πράξεων. Εάν δ' αι συνέπειαι αύται αποβώσιν επικίνδυνοι εις τον Θρόνον και εις την μέλλουσαν ευημερίαν της Ελλάδος, η ευθύνη θα επιπέση επί των Ελλήνων Υπουργών, οίτινες εφάνησαν διατελούντες εν τη αγνοία ή εν τη απρονοησία των αληθών συμφερόντων της χώρας των».

Σπ. Πήλικας, *Απομνημονεύματα*, σ. 176, στο: Β. Σκουλάτος-Ν. Δημακόπουλος-Σ. Κόνδης, *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη (1789-1909)*, για την Γ΄ Τάξη του Ενιαίου Λυκείου, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2003, σσ. 268-9.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε διεξοδικά στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων (σκοπός, εγκατάσταση, παροχή κλήρου και στέγαση).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Κατασκευή προσφυγικών κατοικιών]

«Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: [...] Στην πρώτη περίπτωση, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, κυρίως στις περιοχές όπου είναι προβληματική η μεταφορά καθώς και η εξεύρεση υλικών και εργατικών χεριών. Παράλληλα η Επιτροπή δεν έχει λόγους να είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί μας υποχρεώνονται να παραλαμβάνουν εργασία κακής ποιότητας υπό την πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων. Ο δεύτερος τρόπος συνίσταται στην παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των χτιστάδων. Οι πρόσφυγες παρέχουν την ανειδίκευτη εργασία και εκτελούν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός επιβλέπει την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και δίδει προκαταβολές σε χρήμα ή είδος ανάλογα με την σημειούμενη πρόοδο».

Απολογισμός δράσης της ΕΑΠ (1926) για τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της, Κοινωνία των Εθνών, *Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα*, Αθήνα 1997, σσ. 65-69, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξης Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Βιβλίο του Καθηγητή*, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2001, σ. 80.

Κείμενο Β: [Περιορισμοί στη χρήση προσφυγικών κλήρων]

[...] Από την κατάτμηση των μεγάλων αγροκτημάτων προέκυψε ένας τύπος γεωργικής εκμετάλλευσης που χαρακτηριζόταν από μικρούς διάσπαρτους κλήρους αλλά ισομερώς κατανεμημένους. [...] Η αποκατάσταση των προσφύγων και ακτημόνων συνοδεύτηκε από περιορισμούς

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

σχετικά με την ελευθερία εκποίησης και κληρονομικής μεταβίβασης των κλήρων που απέβλεπαν στη συγκράτηση των αγροτικών πληθυσμών στην ύπαιθρο και καθιστούσαν πρακτικά αδύνατη τη συγκέντρωση της γης από λίγους μεγαλοκτηματίες. Η καλλιέργεια του κλήρου ήταν αυτοπρόσωπη και έπρεπε να είναι συνεχής για μια 25ετία στην περίπτωση των προσφύγων. Αλλά ακόμη και μετά την εξόφληση των χρεών και την απόκτηση οριστικών τίτλων, δεν μπορούσε να εκποιηθεί παρά ένα τμήμα του και αυτό μόνο σε περίπτωση που ο κλήρος θα υπερέβαινε σε έκταση τα 10 στρέμματα φυτειών ή τα 5 στρέμματα καπνοχώρων.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, τόμος 7^{ος}: Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940. Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 109.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας**.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18:30.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εθνικόν Κομιτάτον
- β. Ροπαλοφόροι
- γ. Φροντιστήριο της Τραπεζούντας

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Με το Σύνταγμα του 1844 προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας.
- β. Ο Πρίγκιπας Γεώργιος με αυστηρή προειδοποίηση έδινε στους επαναστάτες του Θέρισου προθεσμία 36 ωρών, για να καταθέσουν τα όπλα.
- γ. Το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%.
- δ. Στις 10 Μαρτίου 1921 ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρύσανθος πρότεινε στον Υπουργό Εξωτερικών Μπαλτατζή συνεργασία με τους Κούρδους και τους Αρμένιους εναντίον του κινήματος του Κεμάλ.
- ε. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1928.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στο έργο της κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας, κατά τα δύο πρώτα χρόνια της λειτουργίας της.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκλογική αναμέτρηση του Αυγούστου του 1910 στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στις πολιτικές δυνάμεις που αναμετρήθηκαν, τις επιδιώξεις τους και το εκλογικό αποτέλεσμα.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

- α) τους παράγοντες, οι οποίοι έδωσαν ώθηση στο ελληνικό εργατικό κίνημα, από την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα έως και την ίδρυση του ΣΕΚΕ (μονάδες 15) και
- β) τις αρχές και το πρόγραμμα του ΣΕΚΕ (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οί βαλκανικοί πόλεμοι με την επιστράτευση είχαν νεκρώσει πᾶσαν σοσιαλιστικήν ζύμωσιν εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπιστράτευσις, ὁ στρατιωτικὸς νόμος καὶ αἱ ἐθνικαὶ νίκαι μετέβαλον τὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ συγχρόνως οἱ πόλεμοι ἤνοιξαν νέους καὶ ἀνελπίστους ὁρίζοντας καπιταλιστικῆς ἀναπτύξεως διὰ τὴν μικρὰν ἄλλοτε Ἑλλάδα. Καὶ μαζὶ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς συγκοινωνίας, ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδέα ἐπανευρίσκει τὴν ἐκδήλωσίν της. Ἡ ἀπήχησις τῆς Φεντερασιὸν ἔχει καὶ αὐτὴ εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν. [...] Τὸ 1918 εἰς 700 καὶ πλέον μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἡσχολοῦντο περὶ τοὺς 70.000 ἐργάτας βιομηχανίας. Ἄλλοι 60-70.000 τοῦλάχιστον ἐργάται βιοτεχνίας καὶ ἐμπορίου δέον νὰ προστεθοῦν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν. Ἡ συντεχνιακὴ μορφή τῆς οἰκονομίας παρεχώρησε τὴν θέσιν της εἰς τὴν καθαρῶς κεφαλαιοκρατικήν.

Α. Μπεναρόγιας, *Ἡ πρώτη σταδιοδρομία τοῦ ἐλληνικοῦ προλεταριάτου*, ἐπιμ. Α. Ἑλεφάντη, Αθήνα: «Κομμούνα», 1986, σσ. 86, 110.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β **[ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΕΚΕ]**

«Τὸ συνέδριον τοῦ Κόμματος δέχεται: τὴν κατάργησιν τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ καὶ τὴν ἐκδημοκρατήσιν τῆς νομοθετικῆς, ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, δηλαδὴ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας ὡς μεταβατικῆς περιόδου διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς σοσιαλιστικῆς πολιτείας».

Γ. Κορδάτος, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος*, Αθήνα: Ἐκδόσεις Μπουκουμάνης, 1972, σ. 315.

Τὸ σχέδιον πάνω στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα Ἑλλάδος (ΣΕΚΕ), ἦταν τὸ ἀκόλουθο:

[...]

- Καταγγελία ὅλων τῶν μυστικῶν συνθηκῶν καὶ καταργήσεις τῆς μυστικῆς διπλωματίας.
- Ἄμεσος ἀποστράτευσις καὶ γενικὸς ἀφοπλισμὸς καὶ κατεδάφισις ὅλων τῶν φρουρίων καὶ ὀχυρώσεων.
- Ἀποκατάστασις ὅλων τῶν ἔθνων μικρῶν καὶ μεγάλων μετὰ πλήρες δικαίωμα ν' ἀποφασίζουν περὶ τοῦ συστήματος τῆς διοικήσεώς των.

- Κατάρτισις τῶν τωρινῶν συμμαχιῶν καὶ ἄμεσος σχηματισμὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἀπάντων.

Πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἀνωτέρω ὅρων τὸ Σοσιαλιστικὸν Ἑργατικὸν Κόμμα τῆς Ἑλλάδος κρίνει ἀναγκαίαν καὶ ἐπείγουσαν τὴν σύγκλησιν διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου οὗ αἱ ἀποφάσεις νὰ εἶναι ὑποχρεωτικαὶ δι' ὅλα τὰ ἐργατικὰ κόμματα.

Γ. Β. Λεονταρίτης, *Τὸ Ἑλληνικὸ Σοσιαλιστικὸ Κίνημα κατὰ τὸν Πρῶτο Παγκόσμιον Πόλεμον*, μετ. Σ. Ἀντίοχος, Ἀθήνα: Ἐξάντας, 1978, σ. 270

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφέρετε τις αντιδράσεις των προσφύγων:

- α) στην υπογραφή της Σύμβασης της Ανταλλαγής (Ιανουάριος 1923) (μονάδες 15) και
- β) στην υπογραφή της Συμφωνίας της Άγκυρας (Ιούνιος 1930) (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ (21-1-1923)]

«Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου [...] θεωρούν ότι η Ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών της Τουρκίας που ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες απέναντι σε τριακόσιες χιλιάδες μουσουλμάνους της Ελλάδας [...] πλήττει καίρια την παγκόσμια συνείδηση και την παγκόσμια ηθική· [...] ότι είναι αντίθετη προς τα ιερότερα δικαιώματα του ανθρώπου, της ελευθερίας και της ιδιοκτησίας· ότι το σύστημα της Ανταλλαγής αποτελεί νέα και κεκαλυμμένη μορφή αναγκαστικού εκπατρισμού και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή παρά τη θέληση των πληθυσμών του. Ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικρασίας, αυτόχθονες από πανάρχαιους χρόνους στη γη που κατοικούσαν και πάνω στην οποία τα δικαιώματά τους είναι αναπαλλοτρίωτα και απαράγραπτα δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής [...]. Οι αλύτρωτοι Έλληνες συναγμένοι εδώ και σε άλλες πόλεις και νησιά της Ελλάδας αποφασίζουν και ψηφίζουν ομόφωνα να αξιώσουν τη δυνατότητα να παλιννοστήσουν στις πατρίδες τους κάτω από ουσιαστικές συνθήκες εγγύησης που θα καταστήσουν αυτήν την παλιννόστηση πραγματοποιήσιμη [...]. Σε αντίθετη περίπτωση καταγγέλλουν την αδικία που τους γίνεται, σαν μία προσβολή δίχως προηγούμενο κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού».

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Γενικού Λυκείου, Θεωρητική Κατεύθυνση, Αθήνα: ΙΤΥΕ, «Διόφαντος», 2013, σσ. 151-152.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Ἡ συζήτηση στὴ Βουλὴ γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ οἰκονομικοῦ συμφώνου τῆς 10^{ης} Ἰουνίου γρήγορα θὰ στραφεῖ γύρω ἀπὸ τὴν ἀδικία ποὺ γινόταν σὲ βάρος τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου καὶ τὶς ἀποζημιώσεις ποὺ θὰ ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ τοῦ δοθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν ἀποσβεστικὸ συμψηφισμὸ τῶν λογαριασμῶν μὲ τὴν Τουρκία.

Ἡ συζήτηση δὲν κρατήθηκε πάντα σὲ ἐπίπεδα ἀξιοπρέπειας [...]. Ἡ ἀτμόσφαιρα παρέμεινε ἠλεκτρισμένη ὄχι μόνο ἐξαιτίας τῆς παρουσίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσταμάτητης παρέμβασης τῶν προσφύγων βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχοντας ἀφήσει καὶ οἱ ἴδιοι μεγάλες περιουσίες στὴ Μ. Ἀσία εἶχαν κάθε συμφέρον νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἄποψη ὅτι τὸ ἐλληνικὸ κράτος ἔπρεπε νὰ ὑποκαταστήσει τὸ τουρκικὸ στὶς ὑποχρεώσεις ποὺ δημιούργησε ἡ σύμβαση ἀνταλλαγῆς ὥς πρὸς τὴν ἀνταλλάξιμη περιουσία. [...]

Οἱ πρόσφυγες βουλευτὲς τῆς Ἑνώσης Φιλελευθέρων, ἀνεξάρτητα ἢ κατὰ ὁμάδες, θὰ ὑψώσουν βέβαια φωνὴ διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς θυσίας ποὺ θὰ ὑποστοῦν οἱ συμπατριῶτες τους. Θὰ δοῦν στὶς συμφωνίες αὐτὲς τὴν ἐπισφράγιση τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς.[...]

Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι γενικὰ ἐπικράτησαν τρεῖς τάσεις: 1) Ἡ ἀδιάλλακτη, ποὺ τὴν ἐκπροσωποῦσαν οἱ ὀργανωτὲς τοῦ προσφυγικοῦ συλλαλητηρίου. Γι' αὐτοὺς τὸ ἐλληνικὸ δημόσιο ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ καταβάλει στοὺς πρόσφυγες ὀλοκληρωτικὴ ἀποζημίωση. 2) Ἡ διαλλακτικὴ τάση, ποὺ ἀναγνώριζε ὅτι τὸ ἐλληνικὸ κράτος δὲν ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ ἀποζημιώσει ὀλοκληρωτικὰ τοὺς πρόσφυγες ἀλλὰ ὅτι εἶχε τὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ ἀποπερατώσει τὴν προσφυγικὴ ἀποκατάσταση, πράγμα ποὺ δὲν ἀπείχε πολὺ ἀπὸ τὶς θέσεις καὶ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Βενιζέλου. 3) Ὁ μέσος ὅρος, ποὺ θέλησε νὰ κατοχυρώσει τὴν ἐπιφύλαξη τῶν δικαιωμάτων ποὺ εἶχαν οἱ πρόσφυγες.

Ιφ. Αναστασιάδου, Ο Βενιζέλος και το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας 1930, στο: *Μελετήματα γύρω ἀπὸ τὸν Βενιζέλο καὶ τὴν ἐποχὴ του*, ἐποπτεία Θ. Βερέμη καὶ Οδ. Δημητρακόπουλου, Ἀθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 326-328.

ΟΔΗΓΙΕΣ (γιὰ τοὺς ἐξεταζομένους)

1. Στο ἐξώφυλλο νὰ γράψετε τὸ ἐξεταζόμενο μάθημα. Στο ἐσώφυλλο πάνω-πάνω νὰ συμπληρώσετε τὰ ατομικὰ στοιχεῖα μαθητῆ. Στὴν ἀρχὴ τῶν ἀπαντήσεών σας νὰ γράψετε πάνω-πάνω τὴν ἡμερομηνία καὶ τὸ ἐξεταζόμενο μάθημα. Νὰ μὴ αντιγράψετε τὰ θέματα στὸ τετράδιο καὶ νὰ μὴ γράψετε πούθενά στὶς ἀπαντήσεις σας τὸ ὄνομά σας.
2. Νὰ γράψετε τὸ ὀνοματεπώνυμό σας στὸ πάνω μέρος τῶν φωτοαντιγράφων ἀμέσως μόλις σας παραδοθοῦν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θὰ βαθμολογηθοῦν σε καμία περίπτωση. Κατὰ τὴν ἀποχώρησή σας νὰ παραδώσετε μαζί με τὸ τετράδιο καὶ τὰ φωτοαντίγραφα.
3. Νὰ ἀπαντήσετε στο τετράδιό σας σὲ ὅλα τὰ θέματα **μόνο** με μπλε ἢ **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι ποὺ δὲν σβήνει.
4. Κάθε ἀπάντηση τεκμηριωμένη εἶναι ἀποδεκτὴ.
5. Διάρκεια ἐξέτασης: τρεῖς (3) ὥρες μετὰ τὴ διανομὴ τῶν φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατῆς ἀποχώρησης: 18.15.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εκλεκτικοί
- β. Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- γ. Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας (1899).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του ρωσικού κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή της Ελλάδας.
- β. Με πρωτοβουλία της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ), τον Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένα αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής, με έδρα την Αθήνα.
- γ. Η Συμφωνία της Άγκυρας (Ιούνιος 1930) προέβλεπε και την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.
- δ. Ο 20ός αιώνας βρήκε τον ελληνισμό του Πόντου να έχει θεαματικό προβάδισμα, συγκριτικά με τις άλλες εθνότητες της ευρύτερης περιοχής, στον οικονομικό και τον πνευματικό τομέα.
- ε. Ο Γερμανός Καραβαγγέλης διαπραγματεύθηκε με τους Αρμένιους, καθώς επίσης και με τους μουσουλμάνους του Πόντου, μια μορφή συνομοσπονδίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς επέδρασε η καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, με το ελληνικό Σύνταγμα του 1844, α) στην πολιτική και κομματική δράση (μονάδες 6) και β) στον κοινοβουλευτισμό; (μονάδες 7)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η εξέλιξη του Κρητικού Ζητήματος από τη 14^η Φεβρουαρίου 1913 μέχρι και την 1^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

- α) τις αντιλήψεις του Χ. Τρικούπη όσον αφορά το κράτος, τη διοίκηση και την οικονομία, αντιπαραβάλλοντάς τες με τις αντίστοιχες του πολιτικού του αντιπάλου Θ. Δηλιγιάννη. (μονάδες 17)

- β) τις προσπάθειες που κατέβαλλε ο Χ. Τρικούπης, ως πρωθυπουργός, για την υλοποίηση αυτών των αντιλήψεων. (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η νέα Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 26 Φλεβάρη 1882 [...]. Ο νέος πρωθυπουργός [Χαρίλαος Τρικούπης] στον προγραμματικό του λόγο είπε: [...]

«Τὸ πρόγραμμα ἡμῶν [...] ζητεῖ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου. Ἡ κοινωνία ζητεῖ φραγμοὺς κατὰ τῶν ὑπερβασιῶν τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τῶν ὑπερβασιῶν παντός ἰσχύοντος, κατὰ τῶν ὑπερβασιῶν τῆς Βουλῆς. Ὅ,τι πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον εἶναι οὐχὶ ἐπίδειξις πλαστοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ κράτους τὴν ὁδόν, ἣτις θέλει φέρει εἰς τὸ ἰσοζύγιον, ἐὰν ἐμμείνωμεν ἀκραδάντως ἐν αὐτῇ. Ὅφείλομεν ἐν τῇ διαρροθμίσει τῶν οἰκονομικῶν νὰ ἐπιζητήσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ὅσον [δυνατόν] ἐλαττώσεως τῶν δαπανῶν, ἐπιτρεπούσης ὅμως πλήρη τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τῶν πόρων τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο πᾶσα θυσία, τὴν ὁποίαν ἡθέλομεν ζητήσῃ παρὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῶν βιομηχανικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, τῆς συγκοινωνίας καὶ πάντων δι' ὧν προάγεται ἡ ὑλικὴ δύναμις, θέλει ψηφισθῇ...»

Γ. Κορδάτου, *Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας*, τ.ΧΙΙ, σ.382, στο Κ.Ε.Ε., *Αξιολόγηση των μαθητῶν στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικῆς Ιστορίας*, τχ.πρώτο, Αθήνα 1999, σσ.55-56.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Το δημοσιονομικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη μπορεί να συνοψισθεί σε δύο βασικές κατευθυντήριες ιδέες: Η πρώτη[...]επαναλαμβάνεται σε όλα τα προεκλογικά και μετεκλογικά προγράμματα του δηλιγιαννισμού της εικοσαετίας 1885-1905: οικονομία στις δημόσιες δαπάνες, που θα προκαλέσει ελάττωση της φορολογικής επιβαρύνσεως και θα αποτελέσει κίνητρο για τη σταδιακή, φυσική, αύξηση της εγχώριας παραγωγής από όλους τους παράγοντες του ενεργού οικονομικά πληθυσμού. Η δεύτερη, η έννοια της εθνικής εργασίας, που αναπτύσσει τις δυνατότητές της κάτω από τη σκέπη της κρατικής πολιτικής λιτότητας και στον τομέα των κρατικών δαπανών, αλλά και στο φορολογικό τομέα, σε τρόπο ώστε το κοινωνικό σώμα, χωρίς ταξικές διακρίσεις, να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το κράτος, είναι μια καινούργια ιδέα. [...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, τ. ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000², σ.181.

Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, εκτός από τον προγραμματικό λόγο του Χ. Τρικούπη.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Για την κατασκευή των σιδηροδρόμων το κράτος διέθεσε συνολικά το 68% των αναγκαίων πόρων από δάνεια, από τα οποία πάλι το 74% αντλήθηκε από τις διεθνείς χρηματαγορές. [...] Αυτή η οικονομική και δημοσιονομική πολιτική είχε ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη και για τα ελληνικά δεδομένα ασυνήθιστα υψηλή επιβάρυνση των φορολογουμένων. [...] Όσο για τη φορολογική δικαιοσύνη πρέπει να διαπιστώσουμε ότι τα μερίσματα των μετοχών δεν επιβαρύνονταν καθόλου, ενώ άλλα έσοδα από κεφάλαιο καθώς και τα κέρδη των τραπεζών φορολογούνταν ελάχιστα, για να

υπάρχουν κίνητρα για μεταφορά κεφαλαίων στην Ελλάδα. Τα φορολογικά βάρη έφεραν οι καταναλωτές μέσω των έμμεσων φόρων [...]. Σε αυτά προστίθενταν οι δασμοί που επιβάλλονταν κυρίως με εισπρακτικά κριτήρια. Το ποσοστό των έμμεσων φόρων στα δημόσια έσοδα αυξήθηκε πάντως από 50% το 1863 σε 68% το 1890, ενώ το ποσοστό των εσόδων από τη φορολόγηση αγροτικών προϊόντων μειώθηκε στο ίδιο διάστημα από 48% σε 22%.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, μτφ. Θ. Παρασκευόπουλος, τ.Α΄, Αθήνα, 2006, σσ.572-574.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε:

- α) στις μεθοδεύσεις των Τούρκων εναντίον των Μικρασιατών Ελλήνων, κατά τον πρώτο διωγμό, το 1914. (μονάδες 15)
- β) στις συνθήκες που βρήκαν οι πρόσφυγες στην πατρίδα τους κατά την παλιννόστηση. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Τα γεγονότα διαδραματίστηκαν σε δύο φάσεις. [...] Η πρώτη φάση αρχίζει στα τέλη του Μάη του 1914, δύο μήνες πριν τον Ευρωπαϊκό πόλεμο, και καλύπτει τον Ιούνιο κι ένα μέρος του Ιουλίου. Στα τέλη του Ιουλίου, ο σκοπός είχε επιτευχθεί και ο πόλεμος επέτρεπε τη δημιουργία νέων πιο ολοκληρωμένων και διευρυμένων σχεδίων. Οι καταστροφές και τα συντρίμια είχαν μεγαλύτερη ένταση και συνέχεια το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου. [...]

Η [δεύτερη φάση] διακρίνεται από την προηγούμενη λόγω της μεγαλύτερης έκτασης των μέτρων και λόγω των διαφορετικών μεθόδων που ακολουθήθηκαν. Ο πληθυσμός που είχε πληγεί μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου 1914, κυμαινόταν από 150.000 ως 200.000 [...] Κατά τη δεύτερη περίοδο [...] κυμαινόταν από 700.000 έως 800.000.[...] Οι πληθυσμοί από τις εκκενωθείσες περιοχές δεν μπόρεσαν να καταφύγουν στα νησιά και στην Ελλάδα, και οι περισσότεροι αφανίσθηκαν. [...]Η Σμύρνη απειλήθηκε σοβαρά.

Félix Sartiaux, *Η Ελληνική Μικρασία*, μτφ. Ντ. Νίκα, εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1993, σσ.159-160, 171.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Οι άγριες απελάσεις, η τρομοκρατία, οι δολοφονίες και οι βιαιότητες εναντίον των Ραγιάδων κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής δεν τράβηξαν στη Δύση την προσοχή που τους άρμοζε. Είχαν όμως όλα τα χαρακτηριστικά του πολεμικού μέτρου που επέβαλλε μία δήθεν «στρατιωτική ανάγκη» και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι Τούρκοι και Γερμανοί είχαν πλήρη συνεργασία και ήταν σύμμαχοι στη διάρκεια του πολέμου. [...]

Η καταστροφή της Φώκαιας προξένησε μεγάλη συγκίνηση στη Μασσαλία, που ιδρύθηκε από αποίκους προερχόμενους από την ομώνυμη αρχαία ελληνική αυτή πόλη. Η Φώκαια είναι η μητέρα της Μασσαλίας. Ο κ. Mancient ήταν αυτόπτης μάρτυρας στις σφαγές και τις λεηλασίες που έλαβαν χώρα στην πόλη [...]

«Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι οργανωμένες συμμαχίες συνέχισαν τη λεηλασία της πόλης. Την αυγή έπεφταν συνεχείς πυροβολισμοί μπροστά στα σπίτια μας. Πεταχτήκαμε έξω και οι τέσσερις και βρεθήκαμε μπροστά σε ένα εφιαλτικό θέαμα. Η ορδή που είχε μπει στην πόλη ήταν οπλισμένη με γκράδες και παλιά τουφέκια του ιππικού. Ένα σπίτι είχε παραδοθεί στις φλόγες. Από όλες τις μεριές της πόλης οι χριστιανοί έτρεχαν στην προκυμαία, αναζητώντας βάρκες για να διαφύγουν. Όμως, ήδη από την προηγούμενη νύχτα είχαν εξαφανιστεί όλες. Κραυγές τρόμου ανακατεύονταν με τους κρότους των πυροβολισμών. Ο πανικός ήταν τόσο μεγάλος, ώστε μια γυναίκα και το παιδί της πνίγηκαν σε εξήντα εκατοστά νερό. [...]»

George Horton, *Η μάστιγα της Ασίας*, ειδική έκδοση για την εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ*, Αθήνα 2009 (αναπαραγωγή της έβδομης έκδοσης της «Εστίας», Αθήνα 2007) σσ.65,68-69.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Τότε [1920], όσοι είχαμε φύγει με τον πρώτο Διωγμό του 1914 και βρισκόμασταν στη Μυτιλήνη, ξαναγυρίσαμε στο Αδραμύττι.

Το βρήκαμε κατεστραμμένο. Τα σπίτια μας σε ελεεινή κατάσταση, μισοχαλασμένα από την έλλειψη συντήρησης. Οι δρόμοι ακάθαρτοι. Που εκείνο το Αδραμύττι που αφήσαμε το 1914, το γεμάτο ζωή και νοικοκυριό!

Διώξαμε τους Τούρκους Βοσνίους πρόσφυγες που κάθονταν στα σπίτια μας. Ο καθένας πήγε στο δικό του σπίτι. Αρχίσαμε σιγά-σιγά, να στήνουμε το νοικοκυριό μας. Οι ντόπιοι Τούρκοι, όλο γλύκα, ήταν μαζί μας. Μας πλήρωσαν τα παλιά χρέη τους. Βλέπετε, είχαν την ανάγκη μας, ήταν ελληνική κατοχή. Ζούσαμε αμέριμνα.

Μαρτυρία Άννας Παρή, στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος, Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας*, τ.Α΄, Αθήνα 1980, σσ.228-229.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου σας να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ωρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αιτιολογήσετε με συντομία:

- α. Την απογοήτευση αστών και διανοουμένων, κατά την περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από τον Χαρίλαο Τρικούπη.
(μονάδες 5)
- β. Την προτεραιότητα που δόθηκε στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη.
(μονάδες 5)
- γ. Την καλλιέργεια του μίσους από την πλευρά των αντιβενιζελικών εναντίον των προσφύγων.
(μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Το 1875 ο Θ. Δηλιγιάννης παρουσίασε ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας.
- β. Η σύγκρουση των αντιβενιζελικών κομμάτων με τους Φιλελευθέρους τα οδηγούσε σε διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις.
- γ. Η ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας (1923) έγινε με κύριο κριτήριο το θρήσκευμα.
- δ. Η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα πραγματοποιήθηκε το 1897.
- ε. Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα για την αυτονομία του Πόντου ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στα οφέλη της Ελλάδας από τους Βαλκανικούς πολέμους, καθώς και στα προβλήματα που προέκυψαν από την ενσωμάτωση των νέων περιοχών στη χώρα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Τι γνωρίζετε για τη διοίκηση της Τραπεζούντας από τον μητροπολίτη Χρύσανθο την περίοδο 1916-1918;

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα Α και Β, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.), το σκοπό της και τα μέσα που της διατέθηκαν από την τότε ελληνική κυβέρνηση για την επίτευξη του σκοπού της; (μονάδες 15)
- β. Ποιο ήταν το βασικό της πλεονέκτημα έναντι οποιουδήποτε άλλου φορέα ασχολήθηκε με το ίδιο ζήτημα; (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μετά τη μικρασιατική ήττα και την άφιξη των προσφύγων η ανάγκη εξασφάλισης εξωτερικού δανείου (ή δανείων) έγινε ακόμη μεγαλύτερη. Η κρίσιμη κατάσταση όμως της ελληνικής οικονομίας που υπαγόρευε την ανάγκη αυτή δεν αποτελούσε εχέγγυο¹ για τους υποψήφιους ξένους πιστωτές. [...]

Το 1924, μετά από επίμονες διαπραγματεύσεις, συνάφθηκε δάνειο [...]. Αν και οι όροι δεν ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκοί για την Ελλάδα, οι πιεστικές ανάγκες των προσφύγων δεν επέτρεπαν δισταγμούς και αναβολές στην αποδοχή του δανείου.

Η διαχείριση του δανείου ανατέθηκε στην Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.), αυτόνομο οργανισμό που ιδρύθηκε βάσει του πρωτοκόλλου της 28^{ης} Σεπτεμβρίου 1923 της Γενεύης. Τη διοίκηση της Ε.Α.Π. ανέλαβαν δύο Έλληνες, διορισμένοι από την ελληνική κυβέρνηση, και δύο ξένοι [...], διορισμένοι από την Κ.Τ.Ε. (Κοινωνία των Εθνών). Πρώτος πρόεδρος της επιτροπής ορίστηκε ο Henry Morgenthau (μέλος του Συμβουλίου του ιδρύματος Περιθάλψεως της Μέσης Ανατολής, πρώην πρεσβευτής των Η.Π.Α. στην Κωνσταντινούπολη) και μέλη: ο εκπρόσωπος της Τράπεζας της Αγγλίας John Campell και οι Στέφανος Δέλτας και Περικλής Αργυρόπουλος. [...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1913 έως το 1941*, τ. ΙΕ΄, Εκδοτική Αθηνών, 2008, σ.301.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Στον αγώνα αυτόν για την εγκατάσταση των προσφύγων βρήκε το ελληνικό κράτος πολύτιμο επίκουρο την Κοινωνία των Εθνών. Αυτή θέτει στη διάθεσή του τα κατάλληλα πρόσωπα, μορφωμένους τεχνικούς και οικονομολόγους, και την ηθική της ενίσχυση για να βοηθήσουν την Ελλάδα στο τεράστιο έργο της αποκαταστάσεως. Έτσι συνάπτεται το δάνειο των 12.300.000 λιρών και ιδρύεται ο διεθνής οργανισμός Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.), ο οποίος σε συνεργασία με τις ελληνικές αρχές περάτωσε το έργο του μέσα σε 7 χρόνια (τέλη Νοεμβρίου 1923 – τέλη 1930). Κανένα παρόμοιο παράδειγμα δεν υπήρχε ως τότε στην ιστορία μιας τόσο εκτεταμένης αποκαταστάσεως προσφύγων.[...]

Α. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία*, Θεσσαλονίκη 1991, εκδ. Βάνιας, σ. 382.

¹ εχέγγυο: ό,τι αποτελεί εγγύηση, ό,τι δίνει τη βεβαιότητα για ένα επιθυμητό αποτέλεσμα, για μια ευνοϊκή εξέλιξη.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα Α, Β και Γ, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Ποιες ήταν οι προγραμματικές θέσεις του Ελ. Βενιζέλου, όπως διατυπώθηκαν στο λόγο του της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 1910, και ποιες οι βασικές θέσεις της *Κοινωνιολογικής Εταιρείας*;
- β. Πώς αποτυπώθηκαν οι θέσεις του Ελ. Βενιζέλου και της *Κοινωνιολογικής Εταιρείας* στην Αναθεώρηση του Συντάγματος του 1911 και στο νομοθετικό έργο της κυβέρνησης Βενιζέλου κατά την περίοδο 1910-1912;

(μονάδες 15)

(μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Από το μπαλκόνι του «Grand Hôtel» στην Πλατεία Συντάγματος [ο Ελ. Βενιζέλος] εκφώνησε στις 5 Σεπτεμβρίου την πασίγνωστη εκείνη προγραμματική ομιλία με την οποία παρουσιάστηκε ως «σημαιοφόρος νέων πολιτικών ιδεών» και όχι ως αρχηγός ενός νέου κόμματος [...].

[Στην ομιλία του] εντυπωσιάζει αμέσως η κυριαρχία των πλευρών του τεχνικού εκσυγχρονισμού του πολιτικού συστήματος και η προσπάθεια να σταθεροποιηθεί αυτό το πολιτικό σύστημα μέσω της περιορισμένης εξισορρόπησης των συμφερόντων των μεσαίων και των κατώτερων κοινωνικών ομάδων. [...]

Το δεύτερο μέρος της προγραμματικής του ομιλίας, με το οποίο ο Κρης πολιτικός παρουσίασε τους πολιτικούς του στόχους, επιβεβαιώνει τη διαπίστωσή μας: με την αναθεώρηση του συντάγματος, είπε, [...] χωρίς όμως να αλλάξει τις θεμελιώδεις διατάξεις για το πολίτευμα, τη βασιλεία και τη διαδοχή, τη λαϊκή κυριαρχία και τη διάκριση των εξουσιών, το σύστημα θα εκσυγχρονιζόταν τεχνικά. [...] Οι περισσότερες αλλαγές του συντάγματος αφορούσαν ακριβείς διατυπώσεις με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του πνεύματος του συντάγματος. Παρά τη δριμεία κριτική κατά του στέμματος, ο Βενιζέλος τόνισε ότι η δημοκρατία με βασιλιά ως αρχηγό του κράτους «είναι ο τύπος του πολιτεύματος, όστις προσαρμόζεται άριστα προς την πολιτικήν μόρφωσιν του Ελληνικού Λαού και εξυπηρετεί προσφορώτερον τα εδαφικά συμφέροντα». [...]

G. Hering, *Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, μτφ. Θ. Παρασκευόπουλος, Αθήνα 2006, εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., σσ. 780-781.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Οι απόψεις [των Κοινωνιολόγων] για τη μεταρρύθμιση του πολιτικού συστήματος ήταν σχετικά συγκρατημένες [...]. Ζητώντας καλύτερη διασφάλιση της τοπικής αυτοδιοίκησης και την προσήκουσα εκπροσώπηση των πολιτικών μειοψηφιών στη βουλή επιδίωκαν να διευρύνουν τις δυνατότητες συμμετοχής των πολιτών [...]. Από την άλλη επιδίωκαν, όπως και οι Φιλελεύθεροι, να εκσυγχρονίσουν τη διοίκηση, δηλαδή να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά της αποκεντρώνοντάς την και αποκλείοντας την άμεση επιρροή των πολιτικών, δημιουργώντας στην πράξη μια δημοσιοϋπαλληλία με μεγαλύτερα προσόντα και αξιοποιώντας τις τεχνικές εμπειρίες των καλύτερα οργανωμένων κρατών. Οι Κοινωνιολόγοι

παρουσίασαν ένα εκτενές πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής, που περιλάμβανε κατάλογο μέτρων φορολογικής πολιτικής, νόμους προστασίας της εργασίας, βελτίωση του νομικού καθεστώτος για τους ενοικιαστές γης στη Θεσσαλία και ευνόηση των συνεταιρισμών. [...]

Για πρώτη φορά προτάθηκε ένα μικρό βήμα προς την πολιτική ισότητα των γυναικών: το Λαϊκό Κόμμα τούς υποσχόταν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές. [...]

Σε πολλά πρακτικά ζητήματα το Λαϊκό Κόμμα ήταν πρόθυμο να κάνει συμβιβασμούς. [...] Ήταν ικανοποιημένο με τη δεκάωρη ημερήσια εργασία, για να μην επηρεαστεί αρνητικά η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής βιοτεχνίας.[...]

G. Hering, *Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, μτφ. Θ. Παρασκευόπουλος, Αθήνα 2006, εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., σσ. 847-852.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Ο κύριος σκοπός του Βενιζέλου είναι να εκσυγχρονίσει το κράτος και να συνειδητοποιήσει στον λαό την έννοια του δικαίου και του νόμου. Αναθεωρεί ορισμένα άρθρα του συντάγματος, [...] εξασφαλίζει τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, την ισοβιότητα των δικαστικών, του συμβουλίου επικρατείας κλπ. Ακόμη φιλοδοξεί και κατορθώνει να εξυγιάνει τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς, [...]. Απαλλοτριώνει τα μεγάλα τσιφλίκια στη Θεσσαλία και διανέμει 300.000 στρέμματα σε 4.000 οικογένειες καλλιεργητών της. Στο ενεργητικό του ακόμη ανήκει η εργατική νομοθεσία, μολονότι τα εργατικά ζητήματα δεν είχαν ακόμη προβληθεί με ένταση. Με τη διορατικότητα του πραγματικού κυβερνήτη πρόβλεψε την έγκαιρη λύση των κοινωνικών προβλημάτων και απέτρεψε την απειλή θυελλών [...].

A. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία*, Θεσσαλονίκη 1991, εκδ. Βάνιας, σ. 344.

Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν σε μονοτονικό· διατηρήθηκε, όμως, η ορθογραφία τους.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου σας να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό, με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ**

**ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)- ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ(ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. *Εθνικές γαίες*
- β. *Εθνικόν Κομιτάτον*
- γ. *Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας.*

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε σωστά τα γράμματα (ιστορικά γεγονότα) της στήλης **A** με τους αριθμούς (χρονολογίες) της στήλης **B** (περισσεύουν τρεις χρονολογίες).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος	1. 1878
β. Συνθήκη του Λονδίνου	2. 1881
γ. Προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Άρτας	3. 1909
δ. Κίνημα στο Γουδί	4. 1912
ε. Ίδρυση του Σ.Ε.Κ.Ε.	5. 1913
	6. 1918
	7. 1925
	8. 1927

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στον τρόπο επιλογής του Αλέξανδρου Ζαΐμη ως αρμοστή της Κρήτης και στο έργο που αυτός επιτέλεσε (Σεπτέμβριος 1906 – Μάιος 1908).

Μονάδες 14

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε:

- α. τα μέσα τα οποία διέθεσε το ελληνικό κράτος στην *Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων* (μονάδες 8).
- β. την παράμετρο της διάκρισης των προσφύγων σε αστούς και αγρότες, την οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, για την αποκατάστασή τους (μονάδες 3).

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να συγκρίνετε τα ελληνικά συντάγματα του 1844 και του 1864 ως προς:

- α. τη μορφή του πολιτεύματος (μονάδες 4)
- β. το δικαίωμα ψήφου και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 15)
- γ. τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 6).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Εκλογικός Νόμος [με βάση το σύνταγμα του 1844] καθιέρωνε την εκλογή των βουλευτών με πλειοψηφικό σύστημα δύο γύρων, που θα διεξαγόταν με άμεση, σχεδόν καθολική, και μυστική ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στους πολίτες (άρρενες) ηλικίας 25 ετών συμπληρωμένων, «έχοντας προσέτι ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας, όπου έχουσι την πολιτικήν διαμονήν των, ή εξασκούντας εν αυτή οποιονδήποτε επάγγελμα, ή ανεξάρτητον επιτήδευμα». Εξαιρούνταν «α) Οι διατελούντες υπό ανάκρισιν επί κακουργήματι, β) Οι προσκαίρως ή διά παντός στερηθέντες κατά συνέπειαν δικαστικής αποφάσεως του δικαιώματος του ψηφοφορείν, γ) Οι στερούμενοι της ελευθέρας διαχειρίσεως της περιουσίας των». Κάθε πολίτης διέθετε μία ψήφο και όφειλε αυτοπροσώπως να ασκήσει το δικαίωμά του και όχι με αντιπρόσωπο.

Ν. Διαμαντούρος, «Περίοδος Συνταγματικής Μοναρχίας», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΓ΄, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] η σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι αναγκαία για να αναφανεί η ιδιοτυπία της ελληνικής πολιτικής οργάνωσης. Έτσι, π.χ. η καθολική ψηφοφορία θεσπίζεται στη Γερμανία το 1871, [...] στην Ελβετία το 1874, στην Ισπανία το 1890, στο Βέλγιο το 1893, στη Νορβηγία το 1898, στην Αυστρία το 1907, στη Σουηδία το 1909, στην Ολλανδία το 1917 και στην Ουγγαρία το 1918. Στην Αγγλία επίσης η διεύρυνση του εκλογικού δικαιώματος είναι πολύ αργόρρυθμη. Μέχρι το 1832 οι εκλογείς δεν ξεπερνούσαν τις 430.000 [...] Το 1865 μόλις ξεπερνάνε το εκατομμύριο, για να πλησιάσουν τα δύο μετά την εκλογική μεταρρύθμιση του 1867. Μόνο τον εικοστό αιώνα θα ολοκληρωθεί η διαδικασία της διεύρυνσης της δημοκρατίας. Αλλά ακόμα και το 1911, 41% των ενήλικων ανδρών δεν είχαν ακόμα δικαίωμα ψήφου. [...] Έτσι, το Σύνταγμα του 1864 θεσπίζει οριστικά τον κοινοβουλευτισμό με την κατάργηση όλων των ενδιάμεσων αντιπροσωπευτικών βαθμίδων, των χωριστών εκλογικών σωμάτων και των διπλών ή τριπλών κοινοβουλίων, που σε πολλές χώρες αποδυνάμωναν τελείως τη δημοκρατική λειτουργία.

Κ. Τσουκαλάς, *Κοινωνική Ανάπτυξη και Κράτος. Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα*, δ΄ έκδ., Αθήνα, Θεμέλιο, 1989, σσ. 303 και 305.

Σημ. Τα κείμενα Α και Β αποδόθηκαν στο μονοτονικό.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα και τον πίνακα που ακολουθούν, να αναφερθείτε:

- α. στις θετικές συνέπειες των Βαλκανικών πολέμων για την Ελλάδα (μονάδες 9)
- β. στο πρόβλημα που προέκυψε από την ενσωμάτωση των Νέων Χωρών, σχετικά με την εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της χώρας (μονάδες 6)
- γ. στη διευθέτηση αυτού του προβλήματος κατά την περίοδο 1920-1928 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν στο τέλος των Βαλκανικών πολέμων βαριά χρεωμένη, η οικονομία της παρουσίασε κάποιο δυναμισμό που εξηγείται από την εμπιστοσύνη και αισιοδοξία που δημιούργησαν οι στρατιωτικές επιτυχίες στους Έλληνες για το μέλλον. Η εμπιστοσύνη αυτή φάνηκε επίσης στη σταθερότητα της δραχμής, που διατήρησε την ονομαστική της αξία, με την αύξηση των καταθέσεων στην Εθνική Τράπεζα και των αποθεμάτων χρυσού, τη διατήρηση του ισοζυγίου πληρωμών στο εξωτερικό εμπόριο και τη σχετική σταθερότητα του εισοδήματος που προερχόταν από αυτό.

Γ. Λεονταρίτης, «Οικονομία και κοινωνία από το 1914-1918», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΕ΄, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1978, σ. 84.

Σημ. Το κείμενο Α αποδόθηκε στο μονοτονικό.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Κωνσταντίνος Ρακτιβάν, τον Οκτώβριο του 1912, ορίζεται ως αντιπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης για τον συντονισμό της προσωρινής διοίκησης των καταληφθεισών [Νέων] Χωρών, εγκαθίσταται στη Θεσσαλονίκη και δηλώνει:

«Να προσενεχθώ* προς πάσας τας εθνικότητας εν ισότητι και δικαιοσύνη, να σεβασθώ τα δικαιώματα των ατόμων και να εργασθώ διά την ευημερίαν όλων των κατοίκων της χώρας ταύτης [Μακεδονίας] αδιακρίτως. Αύται εισίν άλλως τε και αι γενικαί αρχαί, αίτινες κρατούσι και καθοδηγούσι την διοίκησιν εν Ελλάδι, ώστε πάντα ταύτα δεν είναι δι' εμέ νέα. [...].

Καταλήγων δηλώ αύθις κατηγορηματικώς ότι ειλικρινεστάτη επιθυμία μου είναι να ίδω αποκαθισταμένους αδελφικούς δεσμούς μεταξύ των διαφόρων στοιχείων, άτινα κατοικούσι την χώραν ταύτην [Μακεδονία], δεσμούς βασιζομένους τουλάχιστον επί της κοινότητος των συμφερόντων και απολύτου ισότητος, μεθ' ης θέλουσι κυβερνάσθαι...».

Κ. Ρακτιβάν, *Έγγραφα και σημειώσεις εκ της πρώτης Ελληνικής Διοικήσεως της Μακεδονίας 1912-1913*, επιμ. Κ. Θ. Δημαράς, Θεσσαλονίκη, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 1951, σσ. 39-43, στο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ. 6, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σσ. 66-67.

*Να προσενεχθώ: να συμπεριφερθώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Οι δέκα δήμοι της χώρας με τη μεγαλύτερη αναλογία προσφύγων στο συνολικό πληθυσμό τους (1928)

ΠΟΛΗ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
Δράμα	70.2%
Καβάλα	56.9%
Σέρρες	50.4%
Θεσσαλονίκη	47.8%
Μυτιλήνη	46.8%
Ξάνθη	41.4%
Πειραιάς	40%
Ηράκλειο	35.9%
Χίος	35.7%
Κομοτηνή	34.1%

Βιβλίο μαθητή *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου*, Αθήνα, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2015, σ. 167.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- Χρόνος δυνατής αποχώρησης: **18.30**.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1.

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων/συμφωνιών:

- α. *Φεντερασιόν*
- β. *Οργανικός νόμος (1900)*
- γ. *Συμφωνία Μουρνιών Κυδωνίας*

Μονάδες 15

A2.

Να αντιστοιχίσετε σωστά τα ονόματα πολιτικών αρχηγών (στήλη Α) με τους πολιτικούς σχηματισμούς (στήλη Β) (περισσεύουν δύο στοιχεία από τη στήλη Β).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Δημήτριος Βούλγαρης	1. Αγγλικό κόμμα
β. Δημήτριος Γούναρης	2. Γαλλικό κόμμα
γ. Επαμεινώνδας Δεληγιώργης	3. Εθνικόν Κομιτάτον
δ. Ιωάννης Κωλέττης	4. Εθνικό κόμμα
ε. Κυριακούλης Μαυρομιχάλης	5. Ομάδα Ιαπώνων
	6. Ορεινοί
	7. Πεδινοί

Μονάδες 10

B1.

- α) Ποια ήταν η οικονομική λειτουργία της Εθνικής Τράπεζας κατά τα πρώτα χρόνια μετά την ίδρυσή της; (μονάδες 5)
- β) Ποιοι ήταν οι λόγοι ίδρυσης της Τράπεζας της Ελλάδος (μονάδες 5) και ποιος ήταν ο ρόλος της στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών της χώρας μέχρι τις αρχές του 1932; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

B2.

Να αναφερθείτε στους φορείς που ανέλαβαν το έργο της περίθαλψης των προσφύγων κατά το διάστημα 1914-1921.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1.

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε στη διάσταση γηγενών και προσφύγων:

- α. στον οικονομικό τομέα (μονάδες 3)
- β. στον κοινωνικό τομέα (μονάδες 10)
- γ. στον πολιτικό τομέα (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Γηγενείς και πρόσφυγες

Καθ' όλη τη δεκαετία του 1920 ο προσφυγικός κόσμος υπήρξε η σταθερότερη, συμπαγέστερη και μαζικότερη εκλογική βάση της βενιζελικής παράταξης. (Κατά προέκταση, δε, επειδή η μεγάλη πλειονότητα των προσφύγων εγκαταστάθηκαν στη βόρεια Ελλάδα, στις λεγόμενες Νέες Χώρες, οι περιοχές αυτές κατέστησαν εκλογικό φέουδο των βενιζελικών.) Χαρακτηριστικό είναι πως απειροελάχιστοι πρόσφυγες φιλοξενήθηκαν όλο αυτό το διάστημα σε συνδυασμούς αντιβενιζελικών κομμάτων (και αυτό, όποτε και στο βαθμό που έγινε, προκαλούσε ενδοπαραταξιακές αντιρρήσεις και γκρίνιες)... Πως υπήρχαν προσφυγικά εκλογικά τμήματα ή τμήματα σε προσφυγικές συνοικίες, όπου δεν βρισκόταν ούτε μια ψήφος (!) για κόμμα της αντιβενιζελικής πολιτικής οικογένειας... Και πως, τουλάχιστον στις εκλογές του 1926, παρά το αναλογικό εκλογικό σύστημα με το οποίο αυτές διεξήχθησαν, ο αντιβενιζελισμός θα είχε αποσπάσει άνετη απόλυτη πλειοψηφία, εάν ψήφιζαν μόνο οι γηγενείς...

Θανάσης Διαμαντόπουλος, *10 και μία δεκαετίες πολιτικών διαιρέσεων. Οι διαιρετικές τομές στην Ελλάδα την περίοδο 1910-2017*, 2ο τεύχος, *Η δεκαετία του 1920*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο, 2017, σ.78.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Ήρθε αμερικάνικο καταδρομικό και πήρε τους υπόλοιπους δικούς μας. Αυτοί ήταν περισσότεροι από μας. Τους πήγε στη Ρόδο. Απ' εκεί έγινε αχταρμάς [μεταφορά] σε ελληνικό πλοίο που τους μετέφερε στην Ελλάδα, στις Σπέτσες. Εδώ οι Παλαιοελλαδίτες, οι βασιλικοί, δε μας φέρθηκαν καθόλου καλά. Μας έλεγαν τουρκόσπορους και άλλα προσβλητικά λόγια. Δε μας χώνευαν, γιατί ήμασταν βενιζελικοί. Κοροϊδεύανε εμάς που σαν τουρκόφωνοι δυσκολευόμασταν να μιλήσουμε ελληνικά. [...]

Μαρτυρία Νικολάου Μάρκογλου από την Αλάγια της νότιας Μικράς Ασίας. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος*, τ. 2, Αθήνα 1982, σ. 509.

2. Μας έφεραν στην Κέρκυρα, μας έβαλαν στο φρούριο, στις εκεί παράγκες. Μεγάλο Σάββατο ήτανε. Έρχεται ένας αέρας και τις παίρνει τις παράγκες. Τί να κάνουμε; Πήγαμε στην εκκλησία του Αϊ-Γιώργη, εκεί κοντά. [...]
Στην αρχή δεν ταιριάζαμε με τους Κερκυραίους. Άλλες συνήθειες αυτοί, άλλες συνήθειες εμείς. Γλώσσα δεν ξέραμε, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε μαζί τους. Μετά όμως τα φτιάξαμε. Πολλά συνοικέσια έγιναν. Κερκυραίοι πήραν προσφυγοπούλες.

Μαρτυρία Ελένης Μαναήλογλου από το Ικόνιο. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος*, τ. 2, σ. 349. Στο σχολικό βιβλίο *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ' Γενικού Λυκείου, Θεωρητικής Κατεύθυνσης, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2014, σ.166.

Δ1.

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε:

- α. στα οικονομικοκοινωνικά, πολιτικά και θεσμικά αίτια που οδήγησαν στο στρατιωτικό κίνημα στο Γουδί, και στο πώς αυτά εκφράστηκαν μέσα από τα αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου. (μονάδες 22)

- β. στον ρόλο του Στρατιωτικού Συνδέσμου στην προώθηση του νομοθετικού έργου της Βουλής μέχρι τη διάλυση αυτού. (μονάδες 3)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τα άρθρα στον Τύπο αυτής της περιόδου είναι πολύ διαφωτιστικά. Ένα κύριο άρθρο του Γαβριηλίδη, γραμμένο πριν από το κίνημα, λέει: [...] «Η Ειρηνική Επανάστασις πρόκειται λοιπόν να εκτοπίση την κρατούσαν διεφθαρμένην ολιγαρχίαν, διά την οποίαν δεν υπάρχουν συμφέροντα αγροτικά, ούτε συμφέροντα εμπορικά, ούτε συμφέροντα βιομηχανικά, ούτε συμφέροντα κτηματικά, ούτε συμφέροντα εξυγιάνσεως και ρωμαλεώσεως¹ της φυλής, ούτε συμφέροντα εθνικά, ούτε ανάγκαι στρατού και στόλου πραγματικού....».

* Βλάσης Γαβριηλίδης, Εκδότης της Εφημερίδας *Ακρόπολις*

1. ενίσχυσης, ισχυροποίησης

Γιώργος Δερτιλής, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση, 1880-1909*, Αθήνα, Εξάντας, 1977, σ. 180.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η δυσαρέσκεια των αξιωματικών εναντίον του διαδόχου Κωνσταντίνου, που σωβούσε από το 1897, αναζωπυρώθηκε το 1908-09 από μια ποικιλία παραγόντων για τους οποίους δεν ήταν βέβαια πάντοτε υπεύθυνος ο θρόνος.

Τα πλήγματα, που δέχθηκε η εθνική οικονομία το 1908 από την αδυναμία διαθέσεως των γεωργικών προϊόντων και από μια κακή συγκομιδή [...] Η άκαιρη επιβολή νέων φόρων από την κυβέρνηση εξάλλου έκανε ακόμη πιο δύσκολη τη θέση των τάξεων [...]. Η οικονομική δυσπραγία έθιξε όλους τους μισθωτούς και συνεπώς τους αξιωματικούς, που επίσης βασίζονταν συνήθως σε οικογενειακούς πόρους για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους. Έτσι στους εθνικούς λόγους για τη δυσαρέσκεια των αξιωματικών προστέθηκαν ακόμα και επαγγελματικοί και οικονομικοί.

Θάνος Βερέμης, «Το Στρατιωτικό κίνημα του 1909», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ.ΙΔ΄, *Νέωτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 259.

*Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

«Προς την Α.Μ. τον Βασιλέα, την Κυβέρνησιν και τον Ελληνικόν Λαόν,
Η πατρίς μας ευρίσκεται υπό δυσχερεστάτας περιστάσεις, το δε επίσημον κράτος υβρισθέν και ταπεινωθέν, αδυνατεί να κινηθή προς άμυναν των δικαίων του... Ο Σύνδεσμος των αξιωματικών του Εθνικού Στρατού της Ξηράς και του Ναυτικού... προβαίνει εις την υποβολήν ιεράς παρακλήσεως προς τον Βασιλέα... και προς την Κυβέρνησιν του, όπως ολοψύχως επιδοθώσιν εις την άμεσον και ταχείαν ανόρθωσιν των κακώς εν γένει εχόντων, ιδία δε των του Στρατού και του Ναυτικού... πρέπει, χάριν αυτού του συμφέροντος της Δυναστείας, όπως ο τε Διάδοχος και οι Βασιλόπαιδες, απόσχωσι της ενεργού και διοικητικής εν τω στρατώ και τω ναυτικώ υπηρεσίας [...] Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ποθεί όπως η Θρησκεία μας υψωθή εις τον εμπρέποντα ιερών προορισμόν της, όπως η Διοίκησις της Χώρας καταστή¹ χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

απονέμεται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος προς άπαντας εν γένει τους πολίτας αδιακρίτως τάξεως, όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής² δια τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικές ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν, και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι...».

1 γίνει

2 ωφέλιμη, χρήσιμη

Γιάννης Κορδάτος: *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας*, τ. Ε΄, σ. 114-117, στο σχολικό βιβλίο *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Θεωρητικής Κατεύθυνσης, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2014, σ. 88 .

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17:00.

**ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2018
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1.

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. *Εθνικές γαίες*
- β. *Πεδινοί*
- γ. *Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.)*

Μονάδες 15

A2.

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν το περιεχόμενο της πρότασης είναι σωστό, ή τη λέξη **Λάθος**, αν το περιεχόμενο της πρότασης είναι λανθασμένο:

- α. Μόνο προς το τέλος του 19ου αιώνα η ελληνική ναυτιλία ακολούθησε ανοδική πορεία.
- β. Η εμφάνιση σημαντικών βιομηχανικών μονάδων στην Ελλάδα έγινε γύρω στα 1870.
- γ. Η οργάνωση των κομμάτων στην Ελλάδα ήταν εμφανής μόνο στο επίπεδο ηγεσίας, κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα.
- δ. Οι Εκλεκτικοί υποστήριζαν την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας.
- ε. Με τη συνθήκη του Νεϊγύ (Νοέμβριος 1919) μετακινήθηκαν για πρώτη φορά πρόσφυγες από τη Βουλγαρία προς την Ελλάδα.

Μονάδες 10

B1. Πώς κάλυψε η Ελλάδα το κόστος της συμμετοχής της στις πολεμικές αναμετρήσεις από το 1917 μέχρι το 1920;

Μονάδες 10

B2.

- α. Ποια ήταν τα αίτια του διωγμού των Ελλήνων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1914; (μονάδες 7)
- β. Ποιες μορφές έλαβε η καταπίεση των Ελλήνων κατά τη διάρκεια του διωγμού αυτού; (μονάδες 8)

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1.

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Ποια ήταν η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων έναντι των επαναστατών του Θερίσου; (μονάδες 13)
- β. Ποιες ήταν οι ενέργειες των Μεγάλων Δυνάμεων έως το τέλος του κινήματος του Θερίσου; (μονάδες 12)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι διπλωματικοί εκπρόσωποι, εξάλλου, των προστάτιδων Δυνάμεων, υπεύθυνοι για τη δράση των αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών αghμάτων στη Μεγαλόνησο, παρά την κοινή επιθυμία τους –με προεξάρχοντες τον Άγγλο και το Ρώσο πρόξενο– να αντιδράσουν άμεσα στην επαναστατική πρόκληση, ήταν φυσικό τελικά να εμπλακούν σε εγγενείς δυσχέρειες, σε διαφωνίες και σε αντιφατικές πιέσεις. Η αντιγνωμία γύρω από τον καθορισμό των μέσων και των μεθόδων για την καταστολή του κινήματος, η ανεπάρκεια των διεθνών στρατευμάτων σε αριθμό ανδρών –1.800 αρχικά, 3.000 αργότερα, μετά την άφιξη των ενισχύσεων– και σε πολεμικά μέσα, αλλά και η διστακτικότητα των δημοκρατικών κυβερνήσεων του Λονδίνου, της Ρώμης και των Παρισίων να λάβουν μέτρα ικανά να προκαλέσουν αιματοχυσία και να εξεγείρουν την κοινή γνώμη, αποτέλεσαν βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες στην ανάληψη αποτελεσματικών στρατιωτικών επιχειρήσεων εναντίον των επαναστατών.

Κ. Σβολόπουλος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899 ως το 1909», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμ. ΙΔ΄, *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 211.

Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στη νέα κατάσταση δεν υπήρξε αρχικά ενιαία, δεδομένου ότι οι εξελίξεις στο διεθνές σκηνικό βάθαιναν ολοένα και περισσότερο τις αντιθέσεις εντός του άλλοτε «ευρωπαϊκού κονσέρτου»*, καθώς η ανθρωπότητα βάδιζε αργά αλλά σταθερά προς την πρώτη παγκόσμια σύρραξη του 20ού αιώνα. Υπήρξε εν τούτοις τελικά μεταξύ τους ένας κοινός παρονομαστής, που συνίστατο στη διαπίστωση ότι ο αρχικός βασικός λόγος της επιλογής του Ύπατου Αρμοστή, ως ενός προσώπου ευρείας λαϊκής αποδοχής, που θα λειτουργούσε σαν κυματοθραύστης προκειμένου να διατηρηθεί το status quo**, είχε πλέον εκλείψει. Από τη στιγμή που εδραιώθηκε αυτή η πεποίθηση, οι ημέρες παραμονής του Γεωργίου στην ύπατη αρμοσσία ήταν μετρημένες. Οι απευθείας επαφές των προξένων με τους επαναστάτες, που αρχικά είχαν αντιμετωπιστεί ως «ένοπλες συμμορίες», και η ουσιαστική αποδοχή του αιτήματος να συσταθεί ειδική εξεταστική επιτροπή, προκειμένου να προτείνει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, σηματοδότησαν την ουσιαστική αυτή στροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής.

* ευρωπαϊκό κονσέρτο: άτυπη συνεργασία ευρωπαϊκών κρατών για επίλυση κρίσεων κατά τον 19ο αι.

** status quo: η υπάρχουσα κατάσταση.

Λ. Καλλιβρετάκης, «Κρήτη 1871-1913. Το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τόμ. 5, εκδ. Τα Νέα-Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 340.

Μονάδες 25

Δ1.

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α. Ποιοι είναι οι λόγοι που στα τέλη της δεκαετίας του 1850 οδήγησαν σε μια συνολική δυσарέσκεια εναντίον του βασιλιά Όθωνα; (μονάδες 10)
- β. Με ποια αιτήματα συνδέεται αυτή η δυσарέσκεια; (μονάδες 8)
- γ. Πώς και από ποιους εκφράζεται; (μονάδες 7)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Πρώτον, ο Όθων σε γενικές γραμμές είχε εξυτελίσει το συνταγματικό πολίτευμα, κυβερνώντας ουσιαστικά ως απόλυτος μονάρχης επικεφαλής μιας φιλοβασιλικής φατρίας δουλοπρεπών πολιτικών. Η αντίδραση σε αυτή τη χειραγώγηση του πολιτικού συστήματος εντεινόταν ολοένα, ιδίως από τους νεότερους και με πανεπιστημιακές σπουδές πολιτικούς, των οποίων οι πολιτικές τάσεις ήταν πιο φιλελεύθερες και δημοκρατικές. Δεύτερον, η αρχική αντίδραση του Όθωνα στην κήρυξη του αγώνα για την ενοποίηση της Ιταλίας το 1859 υπονόμωσε τη δημοτικότητά του στο ευρύ κοινό και προσέφερε στους αντιπάλους του τροφή για να υποδαυλίζουν τη δυσарέσκεια εναντίον του. Ο λαός γενικά υποστήριζε τον ιταλικό αγώνα, βλέποντας σε αυτόν να αντανakλώνται τα δικά του αλυτρωτικά όνειρα. Ο Όθων αντίθετα υποστήριζε ανοιχτά την Αυστρία στην προσπάθειά της να καταστείλει την εξέγερση των Ιταλών. Τρίτον, πολλοί Έλληνες, βλέποντας την υποστήριξη που προσέφεραν η Μ. Βρετανία και η Γαλλία στους Ιταλούς επαναστάτες, θεώρησαν ότι η αιτία για την οποία οι δυτικές μεγάλες δυνάμεις εξακολουθούσαν να μη βλέπουν ευνοϊκά τον ελληνικό εθνικιστικό αγώνα ήταν ο Όθων. Τέταρτον, το ζήτημα της διαδοχής εξακολουθούσε να ταλανίζει* τον Όθωνα. Το βασιλικό ζεύγος παρέμενε άτεκνο και έτσι, σε περίπτωση θανάτου του, ο θρόνος θα περνούσε σε κάποιον από τους αδελφούς του, που όλοι τους αρνιόνταν να βαπτιστούν ορθόδοξοι και ως εκ τούτου δήλωναν ανοιχτά ότι θα αποποιούνταν και τον θρόνο. Ο Όθων εξακολουθούσε να αρνείται να αποκαλύψει ποιον θα όριζε διάδοχό του, κι έτσι το ζήτημα της διαδοχής μείωνε τη δημοτικότητά του τόσο στον ελληνικό λαό όσο και στη ρωσική κυβέρνηση, που ανησυχούσε ότι η απουσία ορθόδοξου διαδόχου θα είχε σοβαρό αντίκτυπο στη θέση της Ρωσίας στην περιοχή.

* ταλανίζει: βασανίζει.

Th. W. Gallant, *Νεότερη Ελλάδα, Από τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας μέχρι τις μέρες μας*, μτφρ. Γ. Σκαρβέλη, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2017, σ. 130-131.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι διάφορες ιδεολογικές θέσεις, τα πολιτικά προγράμματα και τα κοινωνικοοικονομικά συμφέροντα συνέκλιναν λοιπόν σε μια σειρά μέτρα, από τα οποία οι αντιπολιτευόμενοι προσδοκούσαν μια εκ βάθρων αλλαγή του πολιτικού συστήματος: ελεύθερες εκλογές, γενικό εξοπλισμό ή σχηματισμό εθνοφυλακής, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, δημόσιες επενδύσεις υποδομής, λιτότητα και μια λιγότερο περίπλοκη διοίκηση –συνθήματα που ακούγονταν παντού όπου εκδηλωνόταν δυσарέσκεια. Χαρακτηριστικό για την κατάσταση και τον πολιτικό λόγο εκείνων των ετών είναι το γεγονός ότι το αίτημα για σεβασμό του ισχύοντος συντάγματος θεωρούνταν επαναστατικό σύνθημα!

G. Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, τόμ. Α΄, μτφρ. Θ. Παρασκευόπουλος, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2004, σ. 356.

Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Το αντιπολιτευτικό ρεύμα συνεχώς μεγάλωνε και η κατάσταση στην Αθήνα και στις επαρχίες ήταν εκρηκτική. Η δυσαρέσκεια γινόταν αισθητή και στους κόλπους του στρατού και κυρίως των αξιωματικών. [...] Σύντομα όμως άρχισαν πάλι να εκδηλώνονται αντιδυναστικές ενέργειες στην πρωτεύουσα και στις επαρχίες (Ναύπλιο, Τρίπολη, Άργος, Μεσσηνία, Λακωνία). [...] Εν τω μεταξύ η δράση των αντικαθεστωτικών μεγάλωνε και, ενώ όλα έδειχναν ότι η επανάσταση πλησίαζε, οι Βασιλείς αναχώρησαν για περιοδεία στις επαρχίες, όπου πίστευαν ότι είχαν ισχυρά ερείσματα*, ελπίζοντας έτσι να εξουδετερώσουν τις συνωμοτικές ενέργειες. Μετά την αναχώρηση του Όθωνα από την πρωτεύουσα, οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες. Ο Ζαΐμης, ο Βούλγαρης, ο Δεληγιώργης, ο Κουμουνδούρος κ.ά., στις 11 Οκτωβρίου, με ψήφισμα, ανήγγειλαν στον ελληνικό λαό την κατάργηση της Βασιλείας. Κατέλαβαν τα Ανάκτορα, την Αστυνομία και το Πανεπιστήμιο, ενώ σχηματίστηκε προσωρινή κυβέρνηση.

* ερείσματα: στηρίγματα.

Λίνα Λούβη, «Το ελληνικό κράτος 1833-1871», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τόμ. 4, Τα Νέα-Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 22-23.

Μονάδες 25

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17:00.

**ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2019
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1.

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. *Εθνικόν Κομιτάτον*
- β. *Ομάδα Ιαπώνων*
- γ. *Πατριαρχική Επιτροπή*

Μονάδες 15

A2.

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν το περιεχόμενο της πρότασης είναι σωστό, ή τη λέξη **Λάθος**, αν το περιεχόμενο της πρότασης είναι λανθασμένο:

- α. Μέχρι το 1913 στην Ελλάδα αναπτύχθηκε κυρίως το εσωτερικό εμπόριο.
- β. Η κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης του Μαραθώνα ήταν έργο της Αμερικανικής εταιρείας ΟΥΛΕΝ.
- γ. Η παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες αποτέλεσε μια από τις βασικές θέσεις του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.).
- δ. Οι πρόσφυγες αποτελούσαν ένα ενιαίο σύνολο με συμπαγή κοινωνική προέλευση και πολιτιστική παράδοση.
- ε. Μετά την έκρηξη της επανάστασης στο Θέρισο, η Κρητική Βουλή ψήφισε τον νόμο «περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών».

Μονάδες 10

B1. Ποιοι παράγοντες επέτρεψαν τη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο του μεσοπολέμου (1919-1939);

Μονάδες 15

B2. Πώς αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της τοπικής εκκλησίας από την Κρητική Πολιτεία;

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1.

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στο ακόλουθο ερώτημα:

Ποιες πρακτικές υιοθετήθηκαν για τη στεγαστική αποκατάσταση των αστών προσφύγων του 1922 στα αστικά κέντρα της ελληνικής επικράτειας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το πρόβλημα, συνεπώς, της άμεσης στεγάσεως των άστεγων και κακά στεγασμένων προσφύγων, απαιτούσε άμεση λύση.

Και προς την κατεύθυνση αυτή, οι αυτοσχεδιασμοί και οι βιαστικές λύσεις δεν έλειψαν, δικαιολογημένες κατά ένα μέρος από την επείγουσα ανάγκη.

Η στέγαση όμως των προσφυγικών οικογενειών μέσα ή γύρω από τα αστικά κέντρα, που ο αριθμός αυτών των οικογενειών υπολογίζονταν σε 350.000, δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί μέσα στις μικρές, πολεοδομικά αναρχούμενες πόλεις, με τα στενά και τα σοκάκια, με τα οδικά αδιέξοδα και τα μνημειακά εμπόδια, όπως ήταν κυρίως η περιοχή των Αθηνών.

Για το λόγο αυτό, προκρίθηκε η δημιουργία οικισμών γύρω από τα αστικά κέντρα, σε εκτάσεις του Δημοσίου, ή σε ιδιωτικά οικόπεδα, που απαλλοτριώνονταν αμέσως.

Γιώργος Λαμψίδης, *Οι πρόσφυγες του 1922*, 3^η έκδοση, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 165.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Αμέσως μετά το 1922 η Αθήνα και ο Πειραιάς περιτριγυρίστηκαν από προσφυγικούς συνοικισμούς και σταδιακά συνενώθηκαν σε ενιαίο πολεοδομικό συγκρότημα. [...] Η πολιτική των φορέων που είχαν αναλάβει την αστική αποκατάσταση συνέτεινε στο διαχωρισμό των προσφύγων σε πλούσιους και φτωχούς, αφού ο τρόπος απόκτησης κατοικίας εξαρτήθηκε από την οικονομική τους δυνατότητα. Οι πρώτοι αποκτούσαν ακίνητα σε δημοπρασίες ή ενισχύονταν για να κτίσουν κατοικίες σε κεντρικές αστικές περιοχές, ενώ οι δεύτεροι, στην καλύτερη περίπτωση, στεγάζονταν από τις κρατικές υπηρεσίες στους προσφυγικούς συνοικισμούς. Εκτός αυτών, υπήρχαν και εκείνοι που δεν είχαν ακόμη επωφεληθεί από το πρόγραμμα κοινωνικής στέγης και διέμεναν σε κάθε είδους πρόχειρα καταλύματα. [...] Ένα σημαντικό μέρος των προσφυγικών οικογενειών στις πόλεις (περίπου το 29%) ζούσε σε ακατάλληλες κατοικίες, όπως «στρατώνες, στρατιωτικά παραπήγματα, εργαστήρια, τζαμιά, σκηνές και τρώγλες κάθε είδους».

Γιώργος Γιαννακόπουλος, «Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες», στο: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τόμ. 7, εκδ. Τα Νέα-Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σσ. 92-93.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Ο πίνακας που ακολουθεί αναφέρεται στην «εκτός σχεδίου πόλεως» περιοχή του Δήμου Πειραιά.

Απογραφή 1928

	Σύνολο απογραφής 1928	Κάτοικοι πριν τον Σεπτέμβριο 1922
Βούρλα	3.184	750
Δραπετσώνα	17.652	2.080
Νέα Καλλίπολις	4.691	3.180
Νέα Καμίνια	8.040	6.626
Νέα Κοκκινιά	33.201	2.900
Παλαιά Κοκκινιά	14.225	6.854

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας/Γ.Σ.Υ.Ε., *Στατιστικά αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού της Ελλάδος της 15ης-16ης Μαΐου 1928*, Αθήνα 1933, σ. 32· παρατίθεται στο: Ελένη Κυραμαργίου, *Δραπετσώνα 1922-1967*, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2019, σ. 65.

Μονάδες 25

Δ1.

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α. Ποια αιτήματα υποστήριξαν οι ανεξάρτητοι υποψήφιοι στις εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910; (μονάδες 16)
- β. Ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις μεταξύ των δύο εκλογικών αναμετρήσεων, κατά το διάστημα από τον Αύγουστο 1910 μέχρι τον Νοέμβριο 1910; (μονάδες 9)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟΥ (14 Σεπτεμβρίου 1909)

«Ο Λαός των Αθηνών και του Πειραιώς εις πάνδημον συνελθών συλλαλητήριον [...] αξιοί να ἴδῃ την Κυβέρνησιν υποβάλλουσιν το ταχύτερον εις την Βουλὴν καὶ ταύτην ψηφίζουσιν ἄρτιον σύστημα νομοθεσίας, ὑπὸ το πνεῦμα πολέμου κατὰ τῆς συναλλαγῆς, ἀνορθώσεως ὅλων των κλάδων τῆς διοικήσεως καὶ προστασίας τῆς παραγωγῆς, ἰδίᾳ δε [...] να ληφθῇ πρόνοια περὶ βελτιώσεως τῆς τύχης τοῦ ἐργάτου, δουλεύοντος ἤδη τὴν χειρίστην των δουλειῶν πρὸς το κεφάλαιον δι' ἑλλειψιν παντός προστατευτικοῦ αὐτοῦ νόμου.»

Πηγή: Γιάννης Κορδάτος, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας*, τόμ. 5, σ.132-134 παρατίθεται στο: Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Γενικού Λυκείου*, Αθήνα 2018, σ. 88.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Από το 1900, και κυρίως από το 1905 και μετά, η Θεσσαλία δονείται από τους αγώνες των αγροτών. [...] Διαπρεπείς προσωπικότητες υποστηρίζουν συστηματικά τα αιτήματα των κολίγων.[...] Εφημερίδες συμπαρίστανται στον αγώνα με τη δημοσίευση μαχητικών άρθρων φιλαγροτιστών. Η ωρίμανση των κοινωνικών αγώνων οδηγεί στη δημιουργία γεωργικών συλλόγων, κτηματικών ενώσεων, σωματείων, κ.λπ. [...] Μέσα από τις διάφορες κινητοποιήσεις, συλλαλητήρια, διαμαρτυρίες κ.ά., που συντονίζονταν από τις οργανώσεις στις μεγάλες πόλεις της Θεσσαλίας, προβάλλονται νέες μαχητικότερες διεκδικήσεις. [...] Με τη σταδιακή ωρίμανση του αγροτικού κινήματος και τη διαμόρφωση του ευρύτατου κοινωνικού συνασπισμού, κατά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, προβάλλεται το αίτημα για απαλλοτρίωση της γης.

Καίτη Αρώνη-Τσίχλη, «Το αγροτικό ζήτημα», στο: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τόμ. 5, εκδ. Τα Νέα-Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 89.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Ο Βενιζέλος, βγήκε πρώτος στα αποτελέσματα της περιοχής Αττικής-Βοιωτίας (στις εκλογές του Αυγούστου 1910). [...] Η εκτίμηση που έτρεφαν γι' αυτόν στην Ελλάδα ήταν τεράστια. Πολλοί από τους ανεξάρτητους έκλιναν να τον ακολουθήσουν ως ηγέτη και, παρόλο που δεν αποτελούσαν συμπαγή ομάδα, είχαν σημειώσει νίκη εις βάρος των παραδοσιακών κομμάτων. Η νίκη αυτή προκάλεσε ανησυχίες στο παλαιό κοινωνικό κατεστημένο και στους κύκλους του παλατιού. Πίστευαν ότι, αν ο Βενιζέλος κέρδιζε την εξουσία, θα έκανε απευθείας επίθεση κατά της ιδιοκτησίας και του πλούτου, και θα τηρούσε εχθρική στάση απέναντι στη μοναρχία.

Douglas Dakin, *Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770-1923*, μετάφραση Α. Ξανθόπουλος, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1984, σσ.277-278.

Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του.

Μονάδες 25

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17:00.

**ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**ΘΕΜΑ Α1**

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. «ΟΥΛΕΝ»
- β. «διχοτόμηση του χαρτονομίσματος»
- γ. «Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών» (1924).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις ιστορικές πληροφορίες που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Συγκροτημένες προσπάθειες για την είσοδο της ελληνικής ναυτιλίας στην εποχή του ατμού ξεκίνησαν πριν τα μέσα του 19ου αιώνα.
- β. Τα νεοαποκτηθέντα από τους Βαλκανικούς Πολέμους εδάφη ήταν ως επί το πλείστον πεδινά και αρδευόμενα.
- γ. Το κίνημα στο Γουδί εκδηλώθηκε στις 10 Αυγούστου 1908.
- δ. Με την άφιξη των προσφύγων του 1922 το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως.
- ε. Το κίνημα του Θερίσου πέτυχε πλήρως τους στόχους του.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιές περιοχές εγκαταλείπονται μετά την καταστροφή της Σμύρνης (1922) και κάτω από ποιες συνθήκες;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στο έργο της αρμοστείας του Αλέξανδρου Ζαΐμη (1906-1908).

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Ποιοί ήταν οι στόχοι και οι βασικές θέσεις του προγράμματος του Ελευθερίου Βενιζέλου το 1910; (μονάδες 10)
- β. Ποιά ήταν η θέση του Ελευθερίου Βενιζέλου απέναντι στο πολιτειακό ζήτημα εκείνη την περίοδο; (μονάδες 8)
- γ. Ποιά ήταν η δομή, η οργάνωση και η φυσιογνωμία του βενιζελικού κόμματος; (μονάδες 7)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Κρης πολιτικός, ο οποίος εκλέχτηκε χωρίς να συμμετέχει στον προεκλογικό αγώνα, παραιτήθηκε στις 30 Αυγούστου από το αξίωμα του πρωθυπουργού της αυτόνομης Κρήτης και έξι ημέρες αργότερα έφτασε στον Πειραιά. Από το μπαλκόνι του «Grand Hôtel» στην Πλατεία Συντάγματος εκφώνησε στις 5 Σεπτεμβρίου την πασίγνωστη εκείνη προγραμματική ομιλία με την οποία παρουσιάστηκε ως «σημαιοφόρος νέων πολιτικών ιδεών» και όχι ως αρχηγός ενός νέου κόμματος –μόνο στη βουλή θα ιδρυόταν το κόμμα της ανανέωσης, όταν θα βρισκόταν μαζί με ομοφρονούντες. [...] Εντυπωσιάζει αμέσως η κυριαρχία των πλευρών του τεχνικού εκσυγχρονισμού του πολιτικού συστήματος και η προσπάθεια να σταθεροποιηθεί αυτό το πολιτικό σύστημα μέσω της περιορισμένης εξισορρόπησης των συμφερόντων των μεσαίων και των κατώτερων κοινωνικών ομάδων. [...]

Πολλές μεταρρυθμίσεις θα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα του επιχειρηματικού κόσμου, όπως κυρίως η μεταρρύθμιση του δικαίου, γιατί το εμπορικό δίκαιο προερχόταν από μια εποχή στην οποία δεν υπήρχαν ούτε ατμόπλοια ούτε σύγχρονες ασφαλιστικές εταιρείες ούτε ανώνυμες εταιρείες. Ο Βενιζέλος όμως επικρίνοντας το αναποτελεσματικό σύστημα δικαίου, τους πεπαλαιωμένους κανόνες δικαίου και την ελλιπή προστασία του πολίτη από την αδικία, δεν ανταποκρινόταν μόνο στις δικαϊκές προσδοκίες του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά εξέφραζε ταυτόχρονα τον κοσμάκη, που σε αντίθεση με τον τραπεζίτη ή τον επιχειρηματία ήταν απροστάτευτος απέναντι στα κακώς κείμενα στη δικαιοσύνη.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, τόμ. Β', εκδόσεις ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2004. σ. 780.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το διαφαινόμενο νέο αδιέξοδο έλυσε και πάλι ο Βενιζέλος, που ήρθε οριστικά στην Αθήνα στις 5 Σεπτεμβρίου. Την ίδια μέρα εκφώνησε τον πρώτο του πολιτικό λόγο στην Ελλάδα, από εξώστη στην πλατεία Συντάγματος. Κατεξοχήν ιστορική στιγμή υπήρξε η αντιπαράθεσή του με μερίδα του συγκεντρωμένου πλήθους που φώναζε «Συντακτική!». Σώπασαν τελικά, όταν ο Βενιζέλος για τρίτη φορά επέμεινε ότι είχε προτείνει (τον

Ιανουάριο) τη σύγκληση Αναθεωρητικής Βουλής. Στη συνέχεια αρνήθηκε ότι ήταν αντιδυναστικός.

Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, *Ο Εθνικός Διχασμός 1915*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2015. σ. 27-28.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Αφού κέρδισε έτσι τον λαό, ο Βενιζέλος ασχολήθηκε με την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του στέμματος. Η σχέση του με τον Γεώργιο έγινε αμέσως φιλική. Ο ρεαλιστής άναξ¹ κατάλαβε ότι ο πραγματιστής Κρητικός δεν έπασχε από ιδεοληψίες ούτε θυσίαζε τους κύριους στόχους του σε ιδεολογικές αντιμοναρχικές αγκυλώσεις. Ίσως κατάλαβε ότι η μέγιστη προτεραιότητα στη ζωή του Βενιζέλου ήταν να οδηγήσει τα οράματα του ελληνικού αλυτρωτισμού σε αίσιο πέρας. Όλα τα άλλα, ακόμη και ο εκσυγχρονισμός και η ανόρθωση, εξυπηρετούσαν τον στόχο αυτόν. Η ενότητα κυβέρνησης και θρόνου γινόταν για τον Βενιζέλο πρόσθετο όπλο εθνικής ομοψυχίας, που θα οδηγούσε στις διεκδικήσεις των Βαλκανικών Πολέμων ένα αδιαίρετο έθνος. [...]

Το Κόμμα Φιλελευθέρων θα γίνει ίσως το πρώτο κόμμα αρχών στην Ελλάδα και θα αποκτήσει τοπικές λέσχες κατά το βρετανικό πρότυπο. Παρά το γεγονός ότι η επέκτασή του και οι οργανωτικές του βάσεις υπήρξαν εντυπωσιακές, παρέμεινε κόμμα στελεχών κι όχι μαζών.

¹ άναξ = βασιλιάς

Θάνος Βερέμης, *Ελευθέριος Βενιζέλος: Ο οραματιστής του εφικτού*, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2017, σσ. 53, 56.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται παρακάτω, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Πώς, πού και πότε δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το πρόβλημα της μεγάλης γαιοκτησίας; (μονάδες 12)
- β. Πώς προσπάθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό μέχρι το τέλος του 1913; (μονάδες 8)
- γ. Ποιοί ήταν οι στόχοι της αγροτικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης Βενιζέλου το 1917; (μονάδες 5)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το αγροτικό ζήτημα μπορεί να ταυτισθεί με τη διαμόρφωση, για πρώτη φορά στην ανεξάρτητη Ελλάδα, μιας πολυάριθμης κοινωνικής τάξης άκληρων χωρικών, των «κολίγων», στενά εξαρτημένων για την επιβίωσή τους από τους κατόχους των μεγάλων γαιοκτησιών, των «τσιφλικιών». Η κυρίαρχη μορφή εκμετάλλευσης της εργασίας αυτών των χωρικών, οι οποίοι αναλάμβαναν να καλλιεργήσουν τη γη που ανήκε στους κατόχους των τσιφλικιών, ήταν η απόδοση στους ιδιοκτήτες μεριδίου από την ετήσια

παραγωγή. Το μερίδιο αυτό ανερχόταν συνήθως στο μισό ή στο ένα τρίτο του προϊόντος μετά την αφαίρεση του σπόρου και του φόρου. [...]

Μολονότι ιδιόκτητα τσιφλίκια και άκληροι κολίγοι υπήρχαν στο βασίλειο της Ελλάδας από την ίδρυσή του, μέχρι το 1881 το φαινόμενο ήταν περιορισμένο σε μερικούς θύλακες της πεδινής ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και της Βόρειας Εύβοιας (κυρίως στις επαρχίες Αττικής, Φθιώτιδας και Ιστιαίας) και δεν αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικών συγκρούσεων ή κοινωνικών αντιπαραθέσεων. Τη μορφή αυτή έλαβε μόνο μετά την ενσωμάτωση της Ηπειροθεσσαλίας στο ελληνικό κράτος. [...] Η συγκυρία της ενσωμάτωσης της Θεσσαλίας και της επαρχίας Άρτας στο ελληνικό κράτος δημιούργησε όμως, για πρώτη φορά, εμφανές και οξύ αγροτικό ζήτημα στην ελεύθερη Ελλάδα.

[...] Το 1911, η κυβέρνηση Βενιζέλου απαγόρευσε τις εξώσεις των κολίγων (νόμος ΓΩΝΣ/31 Ιουλίου του 1911) καταργώντας το νόμο του 1899 και επέβαλε στην αναθεώρηση του Συντάγματος ρυθμίσεις (όπως το άρθρο 17 που προέβλεπε τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης ιδιοκτησιών όχι μόνον για λόγους «δημόσιας ανάγκης» αλλά και για λόγους «δημόσιας ωφέλειας»), οι οποίες άνοιξαν το δρόμο για την απαλλοτρίωση των μεγάλων γαιοκτησιών.

Σωκράτης Δ. Πετμεζάς, «Αγροτική οικονομία στις απαρχές του αιώνα», στο: Χρήστος Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2009, σ. 212-213, 218.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. «Πανελλήνιον»
- β. Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- γ. Κοινωνιολογική Εταιρεία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Η ανάπτυξη του εσωτερικού εμπορίου στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα ακολούθησε ρυθμούς ανάλογους με τους ρυθμούς ανάπτυξης της διεθνούς εμπορικής κίνησης.
- β. Η άφιξη των Βαυαρών στην Ελλάδα το 1832 συνοδεύτηκε από τη σύναψη νέων δανείων.
- γ. Στη Στερεά Ελλάδα επί Τουρκοκρατίας φορείς της πατρωνίας ήταν οικογένειες προκρίτων.
- δ. Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού Πολέμου το αγγλικό κόμμα αύξησε την επιρροή του στην Ελλάδα.
- ε. Μετά την παραίτηση της Κυβέρνησης Δραγούμη (1910) δόθηκε στον Βενιζέλο εντολή σχηματισμού κυβέρνησης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιοι λόγοι συνέβαλαν στην ενίσχυση της ελληνικής ναυτιλιακής και εμπορικής δραστηριότητας στη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα και έως την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές του ελληνικού κράτους πραγματοποιήθηκαν μετά τον Μικρασιατικό Πόλεμο;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφέρετε τα αιτήματα των προσφύγων προς τη Γ΄ Εθνοσυνέλευση (1826-1827) και τη στάση αυτής απέναντι στα συγκεκριμένα αιτήματα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το ζήτημα των προσφύγων απασχόλησε τη Γ΄ Εθνοσυνέλευση (1826-1827), καθώς διάφορες ομάδες προσφύγων υπέβαλαν αιτήματα αποκατάστασής τους σε συγκεκριμένο τόπο. Οι Ελεύθεροι Σμυρναίοι ζήτησαν να τους παραχωρηθεί χώρος στην περιοχή του Ισθμού προκειμένου να ανεγείρουν τη Νέα Σμύρνη, επικαλούμενοι τη συνεισφορά της Σμύρνης «εις τήν διατήρησιν καὶ τήν μετάθεσιν τῶν φώτων εἰς τήν λοιπήν Ἑλλάδα», το γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξή της υπήρξε πόλος έλξης για τους Έλληνες άλλων περιοχών για να βρουν, είτε «ἄσυλον κατὰ τοῦ διωγμοῦ», είτε χώρο βελτίωσης των βιοτικών αναγκών τους. Το αίτημά τους έγινε αποδεκτό, αν και τελικά δεν πραγματοποιήθηκε. Οι Σουλιώτες ζήτησαν χώρο εγκατάστασης στην Αργολίδα, χωρίς όμως να το επιτύχουν, και οι Ψαριανοί στην Εύβοια -χωρίς να λάβουν απάντηση. Ανάλογα αιτήματα υπέβαλαν οι Κυδωνιείς, οι Ηπειρώτες και οι Μακεδόνες. Οι Χίοι και οι Κρήτες πρόσφυγες δεν ζήτησαν αποκατάσταση, εμμένοντας στην απελευθέρωση της πατρίδας τους. [. . .] Οι κάτοικοι της νεοσύστατης Ερμούπολης προσπάθησαν στην Εθνοσυνέλευση να εδραιώσουν την εγκατάστασή τους στο νησί. Η Γ΄ Εθνοσυνέλευση ψήφισε στις 5 Μαΐου 1827 το Ψήφισμα ΚΒ', σύμφωνα με το οποίο όσοι ορθόδοξοι έρχονταν στην Ελλάδα είχαν δικαίωμα να ανεγείρουν συνοικισμούς σε μέρος που η Βουλή θα προσδιόριζε, χωρίς όμως να παραβλέπονται «τῶν ἐντοπίων τὰ δίκαια». Η εξειδίκευση όμως των γενικών αυτών διατάξεων με ειδικό νόμο δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ.

Ν. Ανδριώτης, *Πρόσφυγες στην Ελλάδα 1821-1940: άφιξη, περίθαλψη και αποκατάσταση*. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2020, σ. 16

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Απόσπασμα από τις αναφορές των Σουλιωτών προς τη Γ΄ Εθνοσυνέλευση (1826)

«Ημείς δεν ζητούμεν ικανοποίησιν των θυσιών μας, επειδή όλα ταύτα νομίζομεν ως χρέη απαραίτητα προς την Πατρίδα, αλλ' ούτε το Έθνος έχει εκείνα τα μέσα την σήμερον, προς ικανοποίησιν των υπέρ Πατρίδος αγωνιζομένων [. . .] ζητούμεν γη, της οποίας το έδαφος καταβρέχομεν με το αίμα μας πάντοτε διαφεντεύοντάς το».

Α. Μάμουκας *Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος*, τόμος 5, από το βιβλίο του Α. Βακαλόπουλου, *Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821*, Ιστορική Μελέτη εν Θεσσαλονίκη 1939. (Από *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, τεύχος Β΄, Γ΄ Τάξης Ενιαίου Λυκείου, εκδόσεις Κ.Ε.Ε., Αθήνα 2000, σ. 10)

ΘΕΜΑ Δ1

Να παρουσιάσετε την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα από την απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου το 1933 μέχρι το τέλος του 1935 συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Σε ατομικό επίπεδο, βενιζελικοί αξιωματικοί, δημόσιοι υπάλληλοι και πολιτικοί δεν έβλεπαν να κινδυνεύει μόνον η σταδιοδρομία τους, αλλά και η ίδια η προσωπική τους ασφάλεια. Η απόπειρα εναντίον του Βενιζέλου τον Ιούνιο 1933, που είχαν οργανώσει ο αρχηγός της αστυνομίας και υπουργοί σε συνεργασία με λήσταρχους και άτομα του υποκόσμου, έδινε το μέτρο του ποιού της κυβέρνησης, που δεν μπορούσε να το κρύψει η παρουσιαζόμενη ως μετριοπάθεια μετριότητα και αβουλία του προέδρου της Παναγή Τσαλδάρη.

Το κίνημα του 1935 οργανώθηκε κατά κύριο λόγο για να προστατεύσει τα συμφέροντα των στελεχών της δημοκρατικής παράταξης και των βενιζελικών στον στρατό και την πολιτική. Οι οργανωτές του έλπιζαν ότι θα έβρισκαν λαϊκή ανταπόκριση, ιδιαίτερα ανάμεσα στους πρόσφυγες, κάτι που δεν συνέβη στην έκταση που προσδοκούσαν. Πάντως, η σωτηρία της δημοκρατίας ήταν μια πρόφαση, αφού με τις τότε συνθήκες το αβασίλευτο καθεστώς δεν μπορούσε να διασωθεί παρά μόνο με την κατάλυση των δημοκρατικών ελευθεριών

Χ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Η Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα (1922-1940). Ο Μεσοπόλεμος*, Β' τόμος, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003, σ. 110

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Απόσπασμα από ομιλία του Κονδύλη στη Θεσσαλονίκη στις 6 Οκτωβρίου 1935

Οι πολιτικοί άνδρες έχουν ανάγκη να διατηρούν στενάς σχέσεις με τους αξιωματικούς, διότι άνευ της βοήθειας αυτών δεν εμπορούν να πάρουν την εξουσίαν. Οι αξιωματικοί εξ άλλου έχουν ανάγκη να ανήκουν εις μίαν παράταξιν, ν' αγωνίζονται υπέρ αυτής και εν ανάγκη να ριψοκινδυνεύουν τα πάντα διά την κατίσχυσιν της μερίδος των. Τι να κάμουν, ό,τι απέκτησαν με πολυετείς αγώνας – βαθμόν, μισθόν, σύνταξιν – κινδυνεύει.

Γ, Μαυρογορδάτος, *Μετά το 1922. Η παράταση του Διχασμού*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2017, σ. 399

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17:00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ